

Bestuursrapportage

2017 – II

**Gemeente Emmen
Financiën en Belastingen
November 2017**

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Opbouw rapport	4
2	Samenvatting	5
2.1	Beleidsmatige ontwikkelingen	5
2.2	Financiële ontwikkelingen	5
3	Ontwikkelingen en stand van zaken per programma	7
3.1	Programma 1 Inwoners en bestuur	7
3.2	Programma 2 Economie en werkgelegenheid	11
3.3	Programma 3 Veiligheid	15
3.4	Programma 4 Onderwijs en Jeugd	20
3.5	Programma 5 Bouwen, wonen en milieu	23
3.6	Programma 6 Inkomensondersteuning	30
3.7	Programma 7 Openbare ruimte en Verkeer en vervoer	33
3.8	Programma 8 Sport en cultuur	37
3.9	Programma 9 Sociaal Domein	40
3.10	Programma 10 Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen	44
4	Paragraaf sociaal domein	49
5	Grote Projecten	51
Bijlage 1	Budgettair neutrale posten	56
Bijlage 2	Onderuitputting kapitaallasten en volumes	57
Bijlage 3	Begrotingswijzigingen n.a.v. collegebesluit	58

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor u ligt de Berap 2017-II, de tweede bestuursrapportage van dit jaar. Deze rapportage beschrijft de relevante ontwikkelingen binnen de tien beleidsprogramma's van de programmabegroting, zoals die zich hebben voorgedaan tijdens de verslagperiode t/m september 2017. De rapportage gaat in op:

- de bestuurlijk vastgestelde doelstellingen en beleid, de voorgenomen activiteiten in dat kader en de belangrijke projecten;
- de budgettaire ontwikkelingen (groter dan of gelijk aan € 50.000 per productgroep);
- ontwikkelingen m.b.t. de reeds gesignaleerde en/ of nieuwe risico's;
- overige relevante punten.

Basis voor de Berap 2017-II is de Programmabegroting 2017.

1.2 Opbouw rapport

Hoofdstuk 2 bevat een samenvatting van de financiële analyse die gebaseerd is op de managementrapportages tot en met september. In het overzicht worden de begrote en geprognosticeerde baten en lasten per programma en de reservemutaties gepresenteerd.

In hoofdstuk 3 worden per beleidsprogramma de ontwikkelingen en de stand van zaken tot en met verslagperiode september 2017 gerapporteerd. De rapportage heeft per programma de volgende vaste indeling:

1. Beleid en projecten: gerapporteerd wordt over de bestuurlijke doelstellingen en het beleid van het programma, de voorgenomen activiteiten die daarbij horen en de (eventuele) projecten die deel uitmaken van het programma. De grote projecten zijn opgenomen in een apart hoofdstuk.

De beleidsrapportage per programma vindt via een stoplichtrapportage plaats:

	De prestatie is gerealiseerd <i>danwel</i> loopt volgens planning
	De prestatie is deels gerealiseerd <i>danwel</i> vertraging in de planning
	De prestatie is niet gerealiseerd <i>danwel</i> nog niet opgestart

In het rechter tekstvak is een toelichting opgenomen.

2. Budgettaire ontwikkelingen: de budgettaire ontwikkelingen binnen het programma worden in beeld gebracht, inclusief een begrotingsprognose ultimo 2017 en een toelichting op de belangrijkste afwijkingen, inclusief reservemutaties.
3. Risico's: gerapporteerd wordt over de ontwikkelingen binnen de bestaande risico's en over eventuele nieuwe risico's.

In hoofdstuk 4 is een paragraaf opgenomen met betrekking tot het Sociaal Domein. In hoofdstuk 5 wordt verslag gedaan van de grote projecten.

In de bijlagen wordt er ingegaan op de budgettaire neutrale posten (bijlage 1) en de onderuitputting kapitaallasten en volumes (bijlage 2). Ook is een overzicht opgenomen van de collegebesluiten die hebben geleid tot een begrotingswijziging (bijlage 3).

2 Samenvatting

2.1 Beleidsmatige ontwikkelingen

Over de beleidsmatige ontwikkelingen, zoals die zich hebben voorgedaan vanaf het vaststellen van de begroting 2017 tot het moment van opstellen van de bestuursrapportage, wordt in hoofdstuk 3 per programma gerapporteerd. De voortgang van de projecten is opgenomen in een afzonderlijk hoofdstuk.

2.2 Financiële ontwikkelingen

Op basis van de managementrapportages t/m september 2017 is onderstaande financiële analyse opgesteld. In dit overzicht worden de budgettaire afwijkingen per programma weergegeven.

Laten/ Baten	Programma (bedragen x € 1.000)	Begroting na wijziging	Prognose ultimo	Afwijking	
Lasten	1. Inwoners en Bestuur	9.430	9.520	-90	n
	2. Economie en werkgelegenheid	10.606	10.724	-118	n
	3. Veiligheid	8.963	8.963	0	
	4. Onderwijs en jeugd	47.848	48.031	-183	n
	5. Bouwen, wonen en milieu	37.471	37.702	-231	n
	6. Inkomensondersteuning	65.222	66.892	-1.670	n
	7. Openbare ruimte en Verkeer en vervoer	26.897	26.542	355	v
	8. Sport en cultuur	16.404	16.404	0	
	9. Sociaal domein	148.859	150.260	-1.401	n
	10. Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen	38.212	38.933	-721	n
Totaal lasten		409.912	413.971	-4.059	n
Baten	1. Inwoners en Bestuur	2.018	1.951	-67	n
	2. Economie en werkgelegenheid	1.200	1.200	0	
	3. Veiligheid	204	204	0	
	4. Onderwijs en jeugd	35.909	35.909	0	
	5. Bouwen, wonen en milieu	37.411	38.275	864	v
	6. Inkomensondersteuning	53.322	54.136	814	v
	7. Openbare ruimte en Verkeer en vervoer	5.240	4.900	-340	n
	8. Sport en cultuur	2.064	2.064	0	
	9. Sociaal domein	7.756	7.399	-357	n
	10. Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen	251.445	250.816	-629	n
Totaal baten		396.568	396.852	285	v
Saldo voor reserve mutaties		13.345-	17.119-	-3.774	n
Reserve mutaties					
Stortingen		14.501	14.942	-441	n
Onttrekkingen		26.895	30.155	3.259	v
Totaal reserve mutaties		12.394-	15.213-	2.818	v
Saldo na reservemutaties		950-	1.906-	-956	n

Het overzicht is exclusief de budgettaire neutrale posten (bijlage 1) en de invulling van de stelpost onderuitputting kapitaallasten en volumes (bijlage 2).

De stand na de Berap 2017-I en de aanvulling op de Kadernota 2018 (o.a. meicirculaire) is het vertrekpunt voor de tweede bestuursrapportage (bedragen x € 1.000):

Resultaat 2017 volgens Berap 2017-I	1.838 n
Raadsbrief Aanvulling op de Kadernota 2018 (o.a. meicirculaire)	887 v
Afronding	1 v
Vertrekpunt Berap 2017-II	950 n

De bestuursrapportage kent een totaal aan ontwikkelingen van €956.000 nadelig. Het verwachte resultaat voor 2017 komt daarmee uit op €1.906.000 nadelig.

De afwijkingen in Berap 2017-II worden grotendeels veroorzaakt door een aantal grote niet beïnvloedbare posten zoals:

- de septembercirculaire. Waar deze voorgaande jaren een positief beeld liet zien (2015: €511.000 V, 2016: €146.000 V) is deze nu juist €820.000 nadelig;
- de OZB woningen/ niet-woningen (€603.000 N). Deze kennen we grotendeels nog uit het begrotingsproces;
- de BUIG, met name als gevolg van de prijsstijging op de uitkering, per saldo €456.000 nadelig.

Hier staan voordelen op treasury (€494.000) en vrijval uit (op te heffen) bestemmingsreserves (€701.000) tegenover.

Het verwachte resultaat voor 2017 is exclusief een eventueel resultaat op Emmen Vernieuwt. Voor 2017 hanteren zij nog een eigen verantwoordingscyclus. In 2018 sluiten zij aan bij de reguliere Planning en Control cyclus.

In de achterliggende paragrafen worden de budgettaire ontwikkelingen per programma weergegeven. Daarnaast zijn de reservemutaties per programma terug te vinden. Van beide is aangegeven of deze Incidenteel (I) of Structureel (S) van aard zijn.

Ook is er per programma aangegeven of er nog risico's spelen die het verwachte resultaat over 2017 negatief kunnen beïnvloeden.

3 Ontwikkelingen en stand van zaken per programma

In dit hoofdstuk worden per beleidsprogramma de ontwikkelingen en de stand van zaken tot en met de verslagperiode september 2017 gerapporteerd.

3.1 Programma 1 Inwoners en bestuur

3.1.1. Beleid

Wat hebben we bereikt in 2017?

Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan

Het realiseren van tevredenheid bij inwoners en ondernemers over de manier waarop zij door de gemeente Emmen geholpen zijn met hun vraag. Inwoners en ondernemers moeten zich gehoord voelen, serieus genomen voelen en zich op de juiste wijze bejegend voelen.

We werken hard aan het bewust maken van medewerkers op de manier waarop zij inwoners en ondernemers helpen met hun vraag. Het gaat daarbij om houding en gedrag, niet zozeer om de inhoud. Wij gaan hier nog verder in investeren zodat nog meer inwoners tevreden zijn over de gemeentelijke dienstverlening. Onder andere het programma dienstverlening zal hieraan moeten bijdragen.

In 2017 zijn in de organisatie diverse acties gestart op bewustwording van dienstverlening. Denk daarbij aan in- en externe klantreizen, visievorming op dienstverlening, klantsafari's (de klant opzoeken in zijn eigen omgeving), het nabellen van inwoners die een klacht hadden, het verbeteren van de (telefonische) bereikbaarheid, de leesbaarheid van onze brieven (ook voor laaggeletterden) en meeluisteren door medewerkers backoffice bij het callcentrum.

De aspecten waarover de klant het meest tevreden is, zijn de *'vriendelijkheid'* en de *'geboden hulp door de medewerker'*. Dit blijkt uit de structureel lopende klantonderzoeken die het klantcontactcentrum houdt onder haar klanten die contact opnemen met de gemeente (periode 1-1-2017 t/m 10-10-2017). Aspecten waarmee volgens de klant de dienstverlening nog verder verbeterd kan worden zijn: de snelheid waarmee de klant geholpen werd, de aangeboden oplossing en het tijdig terugbellen (de respons na het eerste contact).

De gemeente Emmen werd over 2016 uitgeroepen tot MKB vriendelijkste gemeente van Drenthe, zo werd in 2017 bekend. Landelijk stond Emmen 2^e op deze ranglijst.

Naar aanleiding van de gehouden quickscan postafhandeling krijgt verbetering van dit onderdeel uit de dienstverlening prioriteit.

Conclusie:

De eerste contacten (front-office) met de gemeente lopen goed en zijn naar tevredenheid van de inwoners. De respons in tweede instantie is voor verbetering vatbaar, het gaat met name om (tijdig) terugbellen en zaken (tijdig) afhandelen.

<p>Excellente en mensgerichte dienstverlening over de drie contactkanalen: continuering meten, monitoren en analyseren van klantwaardering over de verschillende kanalen (fysiek contact, telefonisch contact en digitaal contact) met resultaat rapportcijfer/ klantwaardering 8,0.</p>		<p>Door middel van de klantonderzoeken zien wij de waardering van onze klanten en hun tevredenheid terug over hoe men zich geholpen voelt met hun vraag. De gemiddelde klantbeoordeling is een 8,1 voor de dienstverlening aan de balie, een 8,4 voor de telefonie en een 7,3 voor de digitale dienstverlening.</p>
<p>Het creëren van een goede klantbeleving door de inzet van hostmanship aan de balie en telefonie. Hostmanship is de kunst om de klant het gevoel te geven dat ze welkom zijn.</p>		<p>Van alle bezoekers in de publiekshal voelt 89% zich goed ontvangen en naar tevredenheid geholpen. De gastvrijheid kreeg als cijfer een 8,4. Diverse aspecten van hostmanship worden gemeten in de lopende klantonderzoeken, waaronder de vriendelijkheid van de medewerkers (een 8,6) en het meedenken met de klant/verplaatsen in de situatie van de klant kreeg een 8,4.</p>
<p>Goede telefonische bereikbaarheid en tijdige opvolging van acties vanuit de organisatie (zoals het tijdig terugbellen).</p>		<p>De telefonische bereikbaarheid werd positief beoordeeld: 86% van de bellers vond dat hij snel te woord werd gestaan. 63% van de bellers kon in 1 x geholpen worden door de telefoniste. 31% werd doorverbonden binnen de organisatie of zou worden teruggebeld door een vak afdeling.</p> <p>Voor het jaar 2017 is de prognose dat we 182.000 telefoongesprekken zullen ontvangen, op basis van voorgaande cijfers en extrapolatie van de cijfers tot nu toe. Tot nu toe is 66% daarvan tijdig binnen de norm opgenomen.</p>
<p>Inwoners meer gebruik laten maken van het digitale kanaal:</p> <ul style="list-style-type: none"> o De 'toptaken website' verder finetunen (inclusief webformulieren en transacties), zodat de gebruiker makkelijk de gewenste informatie kan vinden en een digitale aanvraag kan plaatsen. Immers, de website is voor de bezoeker een stuk gereedschap. Hij of zij gebruikt de website om een taak uit te voeren. De website is optimaal gebruiksvriendelijk als de bezoeker efficiënt kan doen waarvoor hij komt. Als deze ervaring positief is, zal hij voortdurend terugkeren naar de website en heeft hij de balie en/of telefonie minder of niet meer nodig. 		<p>De gebruiksvriendelijkheid van de website werd gewaardeerd met een 7,0. De begrijpelijkheid van de teksten krijgt ook een 7,4 evenals de eenvoud om zaken digitaal aan te vragen of te regelen. De vindbaarheid van informatie werd gewaardeerd met een 7,5. Maar liefst 88% kon snel vinden wat hij zocht.</p> <p>Het aantal bezoekers van de gemeentelijke website is gestegen van 116.365 unieke bezoekers in 2016 tot 128.598 unieke bezoekers in het eerste half jaar van 2017.</p>

<p>Bevorderen van overheidsparticipatie en burgerinitiatief; meer invloed van de burger in de eigen leefomgeving zowel fysiek als sociaal.</p>		<p>Er zijn meerdere initiatieven uitgevoerd in het openbaar gebied. In Zwartemeer is burgergericht beheer vormgegeven bij het maaibeleid. In Klazienaveen zijn bewoners bezig om de leefomgeving op te (laten) knappen, samen met gemeente en Wooncorporatie Lefier.</p> <p>Door inwoners geformuleerde maatschappelijke doelen in de gebiedsagenda's worden uitgewerkt. Hierbij werken inwoners, de hoofdaannemer Sedna en de gemeente samen.</p> <p>Het Grote Voor Elkaar Festival, en dan met name de Verdiepingsdag, gaf meer inzicht in de acties die nodig zijn om overheidsparticipatie en burgerinitiatief te bevorderen. Er zijn concrete acties en werkgroepen benoemd. Het Grote Voor Elkaar Festival krijgt een vervolg.</p> <p>Het jaar 2017 is het eerste jaar van de burgerbegroting Emmerhout en Nieuw-Dordrecht. Op basis van door bewoners opgestelde bestedingsplannen is in 2017 samen met onze gemeente gewerkt aan het realiseren van de plannen. Voor een groot deel zijn de plannen inmiddels uitgevoerd danwel is de verwachting dat dit in 2017 wordt afgerond. Voorbeelden hiervan zijn het sportplein in Emmerhout en de poort voor het kerkhof in Nieuw-Dordrecht. Inmiddels is door beide EOP's gestart met de voorbereidingen voor de bestedingsplannen voor 2018.</p>
<p>Tevredenheidsmetingen op de afhandeling van meldingen van individuele burgers en EOP's invoeren.</p>		<p><u>Meldingen individuele burger:</u></p> <p>Uit de metingen van het KCC blijkt dat inwoners tevreden zijn over hoe de gemeente de meldingen aanneemt. Ze geven een 8,4 als overall-rapport cijfer voor deze vorm van dienstverlening. 83% van de bellers konden in één keer geholpen worden door de telefoniste. In de andere gevallen werd er doorverbonden of een terugbel verzoek neergelegd. De burgers zijn vooral tevreden over de vriendelijkheid van de telefoniste hoe de melding wordt aangenomen. Zij geven hier een 8,7 voor. Voor het meedenken hoe de melding het best kan worden afgehandeld wordt een 8,3 gegeven. Als opmerking wordt vaak gegeven dat de burgers blij zijn dat de melding zo snel werd afgehandeld. Als verbeterpunt wordt aangegeven dat men graag eerder een reactie terug had willen hebben.</p> <p><u>Meldingen EOP's:</u></p> <p>Aan de opzet van tevredenheidsmetingen bij EOP's wordt nog gewerkt.</p>
<p>Bevorderen positieve beeldvorming over de gemeente Emmen als aantrekkelijke werk-, woon- en leefgemeente.</p>		<p>Uit onderzoek van Stichting Marketing Regio Emmen blijkt dat het aantal mensen dat Emmen aanbeveelt als aantrekkelijke werk-, woon- en leefomgeving jaarlijks groeit.</p>
<p>Behouden en aantrekken van inwoners, bedrijven en studenten.</p>		<p>Met concrete acties, zoals MatchDay, Biobased Business Events en Terug naar het Oude Nest, worden studenten, bedrijven en bewoners verleid om hier te blijven of zich hier te vestigen.</p>
<p>Voldoen aan de eisen van het Toezichtkader Interbestuurlijk Toezicht.</p>		<p>Het toezichtskader gaat over de volgende domeinen: monumentenwet, huisvesting statushouders, ruimtelijke ordening, archiefzorg, financiën en WABO. Voor het domein archiefzorg zal naar verwachting niet aan de eisen van het toezichtskader worden voldaan. Voor de andere domeinen wel.</p>

3.1.2. Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Prognose	Verschil	I/S
Lasten	8.997	9.430	9.520	-90	
Baten	2.018	2.018	1.951	-67	
Saldo voor reserve mutaties	6.979	7.412	7.569	-157	
Reserve mutaties					
- Storting	133	133	133	0	
- Onttrekking	216	568	568	0	
Saldo na reserve mutaties	6.896	6.977	7.134	-157	

Toelichting*Lasten:*

- 0.1 Bestuurlijke samenwerking -90 I
Het nadeel bestaat uit diverse verschillen kleiner dan €50.000 waaronder ons aandeel in de kosten van het opstellen van de regionale beleidsagenda in opdracht van de stuurgroep BOCE (€45.000), Begeleiding Drents zorglandschap (€17.000) en overige (€28.000).

Totaal lasten-90*Baten:*

- 0.2 Burgerzaken -67 S
Het nadeel bestaat uit diverse verschillen kleiner dan €50.000 waaronder Wet op de lijk bezorging (€40.000) onderdeel lijkschouw als gevolg van hogere aantallen en hogere kosten. Leges Burgerzaken (€35.000) doordat steeds meer gebruik wordt gemaakt van het gratis huwelijk in plaats van betaald en een terrugloop in het aantal uittreksels doordat het niet meer gevraagd wordt of grotendeels gratis moet worden verstrekt. Daarnaast per saldo overige kleine afwijkingen van €8.000 voordelig.

Totaal baten-67**Reserve mutaties:***Storting:*

- N.v.t.

Onttrekking:

- N.v.t.

3.1.3. Risico's

N.v.t.

3.2 Programma 2 Economie en werkgelegenheid

3.2.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2017?

Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan

Robuuste en evenwichtige economische structuur

- Versterking bestaande krachtige en kansrijke sectoren
- Vergroening van de economie

Op logistiek gebied is met name ingezet op :
 Het bekendheid genereren voor de bestaande logistieke functies en voordelen van de regio zoals beursbezoek en lidmaatschap van Nederland Distributieland en het POLIS¹ netwerk.

Door pro actief inzetten op innovatieve logistieke thema's zoals Intelligente Transport Systemen (C-ITS) heeft de gemeente Emmen het rapporteurschap namens het Europees comité van de regio's verworven.

Als gevolg van het ondertekenen van de Memorandum of Understanding in Brussel inzake waterstoftoepassingen komen we in contact met andere regio's en netwerken.

We kunnen hierdoor initiatieven voor duurzame mobiliteit onderzoeken en aanjagen. We vinden daardoor aansluiting bij netwerken van waaruit wordt ingezet op innovatieve transport en logistieke projecten.

De Bedrijvenregeling binnen Vierkant voor Werk is fors overtekend en laat zien in een behoefte te vervullen. De raden van de drie deelnemende gemeenten hebben daarom besloten om budget uit jaarschijven 2019 en 2020 naar 2017 over te hevelen om de economische structuurversterking in de regio een extra impuls te geven.

Inzake de ontwikkeling van High Tech Systemen en Materialen (HTSM) heeft uw raad in februari 2017 besloten subsidie aan Added te verstrekken. Door betrokkenheid bij de ontwikkeling van Fresenius in Emmer-Compasuum is er verbinding gekomen met bedrijven onder de noemer 'Region of Smart Factories'. De verkenning naar de op- en uitbouw van een technisch netwerk van bedrijven is gestart.

Het proces om te komen tot een lectoraat Smart Manufacturing en Cyber Security van Stenden is gestart. De arbeidsmarktregio Drenthe heeft de afgelopen periode gewerkt aan het verbeteren van de koppeling van vraag van de werkgever en aanbod van werkzoekenden. Zo hebben we inmiddels cumulatief 441 baanafsprakenbanen (januari 2015-heden) gerealiseerd. Dit zijn 161 meer banen dan het streefcijfer voor eind 2016. Ook hebben we in het kader van het actieplan Duitsland 350 scholings- en plaatsingstrajecten (juli 2015 - juli 2017) ingezet. Er zijn er in het kader van het sectorplan Vierkant voor Werk 600 mensen (januari 2016 -juli 2017) bemiddeld naar werk. Dit zijn regionale cijfers voor de Arbeidsmarktregio Drenthe. Dit in tegenstelling tot programma 6 en 9 waar het de Emmense cijfers betreft.

¹ Polis is een netwerk van Europese steden en regio's die samenwerken om innovatieve technologieën voor transport en logistiek te realiseren.

		<p>Het werkgeversservicepunt (WSP) in onze arbeidsmarktregio is verder geprofessionaliseerd en geoptimaliseerd. Samen met Vereniging Parkmanagement Bedrijven (VPB), Sociale Partners en de Provincie Drenthe zet de arbeidsmarktregio in op Duurzame Inzetbaarheid. Voor het project Duurzame inzetbaarheid hebben we een ESF (Europees Sociaal Fonds) subsidie ontvangen en zijn we genomineerd voor de ESF Award 2017. Het project wordt de komende maanden verder in uitvoering gebracht.</p>
<p>Wervende productieomgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krachtige centrumfunctie, wervende winkelcentra en bedrijventerreinen • Vitale glastuinbouwgebieden • Vitaal platteland • Een goede infrastructuur 	<p>●</p> <p>De uitgifte van bedrijventerreinen ligt hoger dan vorig jaar. Over een vergelijkbare periode was er vorig jaar 3,8 hectare verkocht t.o.v. 6,3 hectare dit jaar.</p> <p>De Omgevingsvisie Emmen Centrum is begin 2017 afgerond, aansluitend is een uitvoeringsprogramma opgesteld samen met Ondernemersvereniging Vlinderstad. De Omgevingsvisie heeft tot begin augustus 6 weken ter inzage gelegen. Op basis van een enkele zienswijze is een nota van beantwoording opgesteld en zijn de stukken aangeboden aan uw raad. Besluitvorming over de Omgevingsvisie en het uitvoeringsprogramma heeft inmiddels plaats gevonden.</p> <p>In het eerste kwartaal van 2017 zijn twee vergunningen voor de realisatie van zonneakkers verleend. Het gaat om een oppervlakte van 48ha en een energielevering van 40 MegaWatt. Beide vergunningen hebben de SDE² beschikkingen ontvangen. Verwachting is dat in de zomer van 2018 de parken zijn gerealiseerd.</p> <p>Inzake de Stimuleringsregeling Revitalisering Landbouw Emmen zijn twee subsidieverzoeken gehonoreerd. Dit resulteert in de nieuwbouw van totaal 2,2 ha aan kassen</p> <p>Vanuit Vitaal Platteland is aan vier initiatieven in de gemeente Emmen is LEADER subsidie toegezegd. Het betreft Camping Buitenland bij Zandpol, Industrieel Smalpoormuseum bij Erica, Boerderij Naberhof / Boeren op de Hondsrug en MFC Schoonebeek (voormalig gemeentehuis).</p> <p>Met toepassing van de Stimuleringsregeling Dorpen en Wijken is subsidie verleend aan de volgende initiatieven: verbouwen van een schoolgebouw tot buurthuis in Barger-Oostveen, aanleg van een pumptrackbaan in Nieuw-Amsterdam/Veenoord, aanleg van een multifunctioneel speelveld in Emmerhout, toegankelijkheid De Barnstee, recreatieve voorzieningen bij Noorderbreedte en toegangspaden plus parkaanleg Griendtsveenpark.</p>	
<p>Aantrekkelijk ondernemingsklimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Versterking ondernemingsklimaat 	<p>●</p> <p>Met Groningen zijn we een samenwerking aangegaan in CHEMPORT³ verband. Deze samenwerking ondersteunt onze inspanningen voor de topsector chemie op het gebied van branding, public relations en acquisitie.</p>	

² Stimulering Duurzame Energieproductie

³ Ambitie van Chemport is om de groene economie te versnellen en de chemische sector in deze regio wereldwijd op de kaart te zetten.

<p>Florerende kennis- en netwerkeconomie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een meer kennisintensief en innovatief bedrijfsleven in regionaal belangrijke sectoren 		<p>Het bedrijvennetwerk, SUSPACC⁴, is opgericht. De bedrijven zijn sinds voorjaar 2017 ook in de lead wat betreft het Innovatieprogramma. De ondersteuning van Greenpac is een nieuwe periode van 4-5 jaar ingegaan. Dit draagt bij aan de noodzakelijke continuïteit.</p>
<p>Economische promotie; ruime bekendheid van Emmen bij ondernemers, consumenten en toeristen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meer toeristische overnachtingen en dagtochten • Een grotere koopkrachtbinding en –toevloeiing • Meer werkgelegenheid 		<p>De samenwerking tussen het Recreatieschap, Marketing Drenthe en de gemeente is verder geoptimaliseerd. Er is een onderzoek uitgevoerd naar samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van marketing en promotie op de Hondsrug. Door versterking van de samenwerking in de Vierkant voor Werk regio wordt kennis en ervaring uitgewisseld over elkaars projecten zodat we de regionale propositie kunnen versterken.</p>
<p>Een sterk toeristisch totaalproduct Emmen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Versterking en economisch uitnutten van het toeristisch totaalproduct Emmen 		<p>Er wordt doorlopend uitvoering gegeven aan het vastgestelde beleidskader Vrijtijdseconomie gemeente Emmen 2017-2021. Vanuit het samenwerkingsverband Internationale Naturpark Veen is gestart met het realiseren van een schaapskooi bij het veenloopcentrum in Weiteveen en is een veenui-fkar in gebruik genomen.</p> <p>Er wordt blijvend ingezet op de samenwerking met het onderwijs, in het bijzonder de Community of Practice Tourism 2.0 vanuit Stenden/Alfacollege. Er is een Interreg aanvraag voorbereid om de Community of Practice door te ontwikkelen en Duitse partners nader bij het project te betrekken.</p> <p>Daarnaast is het beleidsplan en bijbehorende ontwikkelagenda Recreatie & Toerisme Zuid Oost Drenthe BOCE vastgesteld. Hier wordt met de BOCE collega's uitvoering aan gegeven.</p> <p>In december 2017 wordt een nieuw fietsplan aan uw raad aangeboden. In dit plan is een aparte paragraaf m.b.t. recreatie en toerisme opgenomen.</p>

⁴ Sustainable Product and Chemicals Cluster

3.2.2 Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Prognose	Vershil	I/S
Lasten	9.131	10.606	10.724	-118	
Baten	1.018	1.200	1.200	0	
Saldo voor reserve mutaties	8.113	9.406	9.524	-118	
Reserve mutaties					
- Storting	1.777	4.007	4.007	0	
- Onttrekking	2.731	8.003	8.003	0	
Saldo na reserve mutaties	7.159	5.410	5.528	-118	

Toelichting*Lasten:*

- 3.3 Bedrijfsloket en -regelingen

Er is extra capaciteit ingehuurd ten behoeve van evenementen en bijzondere wetten mede als gevolg van het nog niet optimaal functioneren van het zaakstelsel in het fysieke domein. -118 I

Totaal lasten-118*Baten:*

- Geen afwijkingen

*Totaal baten*0**Reserve mutaties:***Storting:*

- N.v.t.

Onttrekking:

- N.v.t.

3.2.3 Risico's

N.v.t.

3.3 Programma 3 Veiligheid

3.3.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2017?	
Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan	
FYSIEKE / EXTERNE VEILIGHEID (Crisisbeheersing en brandweer)	
Emmen is een bruisende gemeente, met veilige (grote) evenementen, waardoor een aantrekkelijk vestigingsklimaat blijft bestaan voor nieuwe en bestaande bedrijven.	<p>● Met alle festiviteiten in Emmen, de toeristische trekker Wildlands en alle culturele activiteiten in wijken/dorpen en in het centrum van Emmen is er sprake van een bruisende gemeente. Al deze activiteiten kunnen plaatsvinden door inzet van de vrijwilligers, hulpverleningsdiensten en toezichthouders.</p> <p>Daarnaast bevorderen wij een veilige openbare ruimte door meer inzet van BOA's in wijken en dorpen. Samen met de ondernemers verenigingen dragen we zorg voor actuele keurmerken veilig ondernemen voor bedrijventerreinen. Het geheel draagt eveneens bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat in de gemeente Emmen.</p>
Een actief fysiek/extern veiligheidsbeleid.	<p>● De samenwerking met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) loopt goed. De betrokken functionele afdelingen en de VRD weten elkaar goed te vinden. Hierdoor is de fysieke/externe veiligheid in een vroeg stadium geborgd.</p>
Het huidige niveau van brandweezorg in stand houden.	<p>● De VRD levert in 2017 hetzelfde niveau aan brandweezorg. De brandweer bereikt in 80% van de prioriteit 1-alarmeringen binnen de vastgestelde norm de locatie.</p>
Crisismanagementorganisatie borgen en actueel houden.	<p>● De crisismanagementorganisatie is goed geborgd en wordt door een actief beleid m.b.t. opleiding en training actueel gehouden.</p>
Het huidig niveau van vergunningverlening en de toezicht- en handhavingstaak van de gemeente borgen	<p>● De integrale aanpak van toezicht en handhaving aangevuld door een vergunning systematiek waarin geprioriteerd wordt op veiligheid en naleefgedrag functioneert naar tevredenheid. Wij constateren wel dat er in de VTH-keten meer druk komt te staan op de uitvoering (vergunningverlening, termijnen en toezicht).</p>

SOCIALE VEILIGHEID (Openbare Orde en Veiligheid)		
<p>Veilige woon- en leefomgeving o.a. door verbeterde aanpak van de problematiek 'achter de voordeur'.</p>		<p>Ten opzichte van voorgaande jaren is er in 2017 een lichte stijging te zien in het aantal incidenten Huiselijk Geweld. Deze stijging is met name te zien in Emmen en in het werkgebied Erica (incl. Nieuw Schoonebeek, Weiteveen), terwijl in de andere dorpen binnen de gemeente Emmen het aantal incidenten daalt.</p> <p>Met de vorming van gebiedsnetwerken (sociale teams), waarin ook medewerkers van de Stichting de Toegang zitting hebben, wordt hulp en ondersteuning dichterbij gezinnen georganiseerd. Dit vergroot de kans op sneller signaleren en gezinnen passende hulp/ondersteuning te bieden.</p> <p>Alle gemeenten realiseren voor eind 2018 een landelijk dekkende infrastructuur voor de Multi Disciplinaire Aanpak ('MDA++ aanpak'). MDA++ is de voorziening die Veilig Thuis gebruikt bij ernstige, complexe of hardnekkige casuïstiek om met betrokken slachtoffers en plegers toe te werken naar een gewenst perspectief.</p> <p>Met direct betrokken partijen zal afstemming worden gezocht over de wijze waarop verbetering van de stuurinformatie kan plaatsvinden.</p>
<p>Verbetering Veilig Thuis Drenthe.</p>		<p>Naar aanleiding van het verscherpt toezicht heeft Veilig Thuis Drenthe (VTD) wederom een groot aantal verbeterpunten doorgevoerd. De meldcode wordt beter uitgevoerd. De meldcode is een stappenplan, waarin wordt beschreven hoe een professional hoort om te gaan met het signaleren en het melden van huiselijk geweld en kindermishandeling.</p>
<p>Minder geweld en stabiliseren van het aantal woninginbraken.</p>		<p>In de gemeente Emmen is er sprake van een dalende trend van:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>woningcriminaliteit (van 514 woninginbraken in 2014 naar 421 woninginbraken in 2016 en 190 t/m augustus 2017)</i> ➤ <i>voertuigcriminaliteit (van 1.094 incidenten in 2014 naar 737 in 2016 en 370 t/m augustus 2017)</i> ➤ <i>geweld (van 804 incidenten naar 620 incidenten in 2016 en 469 incidenten t/m augustus 2017).</i> <p>Een positieve ontwikkeling waardoor onze inwoners minder slachtoffer worden van woninginbraak, diefstal van of uit auto en mishandeling/bedreigingen.</p> <p>Wel zien we een toename van meldingen overlast burenen-problematiek, overlast alcohol/ drugs, overlast personen verward gedrag en verkeer-/parkeerverlast.</p> <p>Wij zijn blij het feit dat burgers overlast melden. Een keerzijde is dat meer meldingen overlast voortvloeiën uit een tendens dat er in onze samenleving steeds minder tolerantie lijkt te zijn voor ander gedrag/ of andere denkbeelden.</p> <p>De politie geeft middels het donkere dagen offensief prioriteit aan het terugdringen van woninginbraken.</p>
<p>Continuering inzet op ondermijning van hennepsteelt.</p>		<p>Wij blijven inzetten op het tegengaan van hennepsteelt. We zien nieuwe wetgeving, die ook voorbereidingshandelingen hennepsteelt onder de Opiumwet brengt, met belangstelling tegemoet. We zien echter dat de criminele organisaties steeds meer op zoek gaan naar kwetsbare inwoners. Bij de uitvoering van ons beleid houden wij daar rekening mee.</p>

Terugdringen alcoholgebruik onder jongeren < 18 jaar.	●	<p>Net als in heel Nederland kent onze gemeente ook gebieden waar, bijna cultureel en grotendeels door ouders bepaald, drankgebruik onder (soms jonge) kinderen normaal wordt geacht. Het beïnvloeden van houding en gedrag (met een focus op de ouders) vergt een lange adem. Directe effecten van de inzet zijn moeilijk zichtbaar en meetbaar.</p> <p>Het preventie- en handhavingsplan wordt uitgevoerd. Op basis van de uitkomsten van de 0-meting worden gerichte preventie activiteiten ingezet naar ouders, horeca en sportverenigingen. Als voorbeeld noemen wij de combinatie van de themaweek NIX 18 met het Uitmarkt-evenement.</p>
Aandacht voor risicjongeren.	●	<p>De aandacht voor risicjongeren krijgt op individueel niveau gestalte. Signalen over risicjongeren komen vanuit verschillende instanties (van school tot aan sportvereniging) bij de gebiedsnetwerken. Zo nodig komen jongeren via de Toegang in aanmerking voor de benodigde (specialistische) jeugdzorg.</p> <p>We zien dat jeugdgroepen minder zichtbaar zijn. Door de social media worden het steeds meer fluïde netwerken. Hierdoor wordt het zicht op groepen steeds moeilijker en kan ook moeilijker contact worden gelegd. Wij moeten met partners bezien op welke wijze wij met de risicjongeren op groepsniveau contact hebben en in verbinding blijven.</p>
VERKEERSVEILIGHEID		
Minder verkeersdoden en verkeersslachtoffers ten opzichte van 2008.	●	<p>Het nadeel van deze ambitie is dat het in sterke mate bepaald wordt door externe (deels niet beïnvloedbare) factoren. De laatste jaren schommelt het aantal verkeersslachtoffers sterk. In 2017 kwamen tot nu toe (januari – september) vijf mensen om in het Emmense verkeer (2016: twee). Zie ook programma 7 op blz. 34 van deze Berap.</p>
Waar nodig betere verkeersveiligheid rond scholen.	●	<p>De werkzaamheden aan de herinrichting van de centrumgebieden van Erica en Schoonebeek, waar veel kinderen een drukke straat moeten oversteken, zijn gestart. Bij de Hillegondabrug zijn gekleurde palen geplaatst om automobilisten te attenderen op overstekende kinderen. Ook helpen we de scholen bij het organiseren van verkeerslessen om de verkeersvaardigheid van kinderen te verbeteren. Met 200 brugklassers van vier scholen in Emmen zijn we in gesprek gegaan om knelpunten op hun fietsroute te inventariseren.</p>

Nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2017

Integrale Veiligheid

De veranderende samenleving en daarbij de toenemende complexiteit van maatschappelijke vraagstukken op het gebied van zorg, onderwijs, werk en maatschappelijke ondersteuning vraagt om een optimaal ambtelijk en bestuurlijk functioneren. Het doet een appèl op meer integrale en samenhangende sturing. Op het terrein van fysieke- en sociale veiligheid zien we dat er eveneens meer verbinding en samenhang nodig is in de eigen organisatie. Dit zal mede vorm krijgen door meer integraal (samen) te werken en meer te denken in processen en ketens. In dat kader hebben we een aparte tijdelijke programmaopdracht Integrale Veiligheid geformuleerd.

Inzet Wet aanpak woonoverlast

Met de Wet aanpak woonoverlast (bevoegdheid burgemeester) krijgen wij meer dan in het verleden de mogelijkheid om bij ernstige en herhaaldelijke woonoverlast een gedragsaanwijzing op te leggen aan de overlastgever. Zo'n ingrijpende maatregel komt pas in beeld als andere instrumenten, zoals

waarschuwen, mediation of buurtbemiddeling, niet het gewenste effect blijken te hebben. In dit kader zullen we de uitkomsten van de pilot aanpak woonoverlast betrekken bij de verdere uitwerking van de Wet aanpak woonoverlast. Duidelijk is dat in de nazorg van de Wet woonoverlast de combinatie met zorg- hulpverlening essentieel is en kostenverhogend zal werken. De nieuwe bevoegdheden van de burgemeester zijn in de aangepaste Algemene Plaatselijke Verordening (APV) opgenomen.

Verwarde personen

De gemeente Emmen is in 2017 nadrukkelijker betrokken geraakt bij het thema 'verwarde personen'. Namens Drenthe is subsidie aangevraagd bij ZonMw. De gemeente Emmen is verantwoordelijke voor de juiste afhandeling van de subsidie. Onder de noemer 'personen met verward gedrag' wordt gekeken naar verbeteringen en hiaten in de samenwerking op de volgende terreinen: Beschermd Wonen/ Maatschappelijke opvang, OGGz inclusief het aspect sluitende aanpak en het project Ernstig Psychiatrische aandoeningen. Hiervoor is een projectleider benoemd die een QuickScan gaat uitvoeren naar de ketensamenwerking op de verschillende onderdelen. Daarbij sluiten wij aan bij de 'Werkagenda Drents Zorglandschap 2017-2018' .

Bestrijden van ondermijning

Het afgelopen jaar hebben wij direct te maken gekregen met een zeer ernstige bedreiging van een politieke ambtsdrager. Een onacceptabel fenomeen dat rechtstreeks inbreuk maakt op het functioneren van het openbaar bestuur. Uit de jaarlijkse Monitor integriteit en veiligheid blijkt dat een kwart van de politieke ambtsdragers in Nederland te maken heeft met agressie en geweld. Natuurlijk kan dit niet één op één worden gelinkt aan de georganiseerde criminaliteit/ondermijning en hebben ook ambtenaren meer en meer te maken met deze druk. De ondermijning van de samenleving is een groot probleem. Het is van groot belang dat het Openbaar Ministerie, Politie en de gemeente bij dit onderwerp integraal samenwerken en de aanpak (ook binnen de zgn. Driehoek) goed prioriteren. De politie kan op basis van actuele signalen (real-time) ondermijningsbeelden opstellen op grond waarvan beter geïntervenieerd kan worden. De geschetste ontwikkelingen versterken het belang van de integrale lokale aanpak en samenwerking met het RIEC-Noord. De positieve ervaringen vanuit de projecten (Octopus/Skyfall) maken duidelijk dat de samenwerking met partners zoals de Belastingdienst, Politie, het Openbaar Ministerie en andere instanties de basis vormt voor een effectieve aanpak van ondermijning.

Radicalisering

In april heeft het college het Plan van aanpak versterken informatiepositie (m.b.t. radicalisering) gemeente Emmen vastgesteld. Het gaat in deze aanpak onder andere om het trainen van eerstelijns professionals (zoals medewerkers van het Klant Contact Centrum, (KCC) en toezichthouders, medewerkers in de gebiedsnetwerken incl. de Toegang; onderwijspersoneel; buurtwerk, jongerenwerk en andere werkers. Gerichte training naar scholen willen we in overleg met de scholen eveneens vorm geven.

Al vorens te gaan trainen willen we eerst de komende maanden bouwen aan een digitaal en laagdrempelig informatiepunt polarisatie & radicalisatie (IPPR@emmen.nl). Bij dit informatiepunt kunnen inwoners en professionals signalen van polarisatie en radicalisatie (links, rechts of van welk geloof dan ook) melden. Begin 2018 starten we met het trainen professionals in het herkennen van signalen van radicalisatie.

Integrale slagvaardige aanpak woon- en leefklimaat Angelslo

In de tweede helft van 2017 werken wij samen met de wijkbewoners aan een positief woon- en leefklimaat in Angelslo. Jarenlang zijn wijkbewoners al actief voor hun wijk. We hebben ervaren dat bewoners in hun buurt zelf het initiatief nemen om verbeteringen door te voeren.

Het initiatief van de Stichting Catch is een goed voorbeeld. Maar we zien ook dat (ongeruste) bewoners zich aanmelden voor de wijkvereniging, de organisatie van het kinderkamp ter hand nemen en andere belangrijke festiviteiten organiseren.

Goede voorbeelden waaruit blijkt dat gevoelens van onbehagen omgezet kunnen worden naar positieve energie. Door samen met anderen, problemen aan te pakken worden nieuwe initiatieven gestart en wordt de veiligheid in de wijk verbeterd.

Er zijn ook verbeterprojecten die langer tijd nodig hebben. Voor bepaalde delen van de wijk is verdere wijkontwikkeling, waaronder (ver)nieuwbouw, dringend nodig. Wij zijn hierover met de woningbouwcorporatie en andere betrokken partijen in gesprek

3.3.2 Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Prognose	Vershil	I/S
Lasten	8.973	8.963	8.963	0	
Baten	24	204	204	0	
Saldo voor reserve mutaties	8.948	8.759	8.759	0	
Reserve mutaties					
- Storting	323	323	323	0	
- Onttrekking	53	53	53	0	
Saldo na reserve mutaties	9.218	9.029	9.029	0	

Toelichting*Lasten:*

- Geen afwijkingen

*Totaal lasten*0*Baten:*

- Geen afwijkingen

*Totaal baten*0**Reserve mutaties:***Storting:*

- N.v.t.

Onttrekking:

- N.v.t.

3.3.3 Risico's

N.v.t.

3.4 Programma 4 Onderwijs en Jeugd

3.4.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2017?		
Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan		
ONDERWIJS EN JEUGD		
Alle kinderen in de gemeente Emmen hebben optimale ontwikkelingskansen; door:		
Een kwalitatief hoogwaardig aanbod van voorschoolse educatie.	●	Het realiseren van de voorscholen verloopt volgens plan. Er zijn 4 gestart in 2015, 3 in 2016 en 34 in 2017. Dat brengt het totaal op 41 (van de 59) voorscholen. Alle medewerkers zijn geschoold (3F-taalniveau) en alle voorscholen werken met een erkend VVE-programma. Er is een ontwikkelteam geformeerd, vanuit de betrokken schoolbesturen en de kinderopvangorganisaties. Dit team houdt zich bezig met de kwaliteitsontwikkeling van de voorschoolse educatie.
Meer jongeren met een startkwalificatie.	●	Een 'groene' beoordeling op basis van voorlopige gegevens. De definitieve cijfers zijn pas in februari bekend. Het percentage voortijdig schoolverlaters (VSV-ers) is teruggebracht en daalt nog steeds licht. Bij het MBO was een lichte stijging te zien, maar dat percentage is ook weer gedaald. Het nieuwe programma 'VSV en kwetsbare jongeren 2017-2021' is gestart en richt zich nu eveneens op de voortijdig schoolverlaters van de Praktijkschool en het Speciaal Voortgezet Onderwijs.
Onderwijs op maat en dichtbij te bieden.	●	Dit is allereerst een verantwoordelijkheid van de schoolbesturen in Emmen en de samenwerkingsverbanden passend onderwijs. Zij moeten thuisnabij onderwijs én passend onderwijs bieden. In het VO en MBO zijn maatwerkclassen gestart voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Ook thuiszitters worden met maatwerk teruggeleid naar school. Maatwerktrajecten worden ook ingezet voor anderstalige nieuwkomers in het PO en het VO.
Kwalitatief goede doorlopende leerlijnen tussen voorschool, primair onderwijs en voortgezet onderwijs en MBO	●	Het gesprek tussen schoolsoorten op alle niveaus komt op gang. Het onderwijs heeft te maken met een leerlingendaling, die in de komende jaren zal doorzetten. Het VO heeft daarop de (nieuwe) profielen per school verdeeld, zodat er voldoende aanbod blijft. Voor het techniekonderwijs is een begeleidingsgroep Techniekpact, geïnitieerd door de provincie Drenthe. Alle scholen zetten zich in voor kiezen voor techniek, leren in techniek en werken in techniek en voor de aansluiting van programma's.

Een goede aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt.	●	In 2017 vindt een verkenning plaats om de kansen voor een techniekcampus (shared facility) voor onderwijs en bedrijven in beeld te brengen. Daarmee vormgevend aan praktijklere, in of buiten de school. Dit gebeurt regionaal in het kader van Vierkant voor Werk. Het MBO werkt in toenemende mate aan regio-ondersteunend onderwijs. Dit houdt in dat onderwijs en bedrijven zich samen buigen over de scholingsvraag en het scholingsaanbod in de regio. Voor leerlingen van de Praktijkschool en het voortgezet speciaal onderwijs wordt in het kader van de participatiewet vroeg ingezet op begeleiding vanuit de gemeente. Er stromen steeds meer jongeren door naar het MBO. Een punt van aandacht is de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Jongeren kiezen vaak voor een richting waarvan achteraf blijkt dat daar moeilijk werk in is te vinden. Ingezet wordt op afspraken met het (beroeps)onderwijs over hoe flexibel kan worden ingesprongen op de vraag van de markt.
Het realiseren en faciliteren van kind voorzieningen voor opvang, onderwijs en opvoedondersteuning van kinderen van 0 tot 12 jaar.	●	Het realiseren van de voorscholen is een voorloper voor het ontwikkelen van kindcentra. De prioriteit ligt op dit moment bij het huisvesten van de voorscholen en het verbeteren van de samenwerking tussen de voorscholen en de basisscholen. Daarnaast zijn er steeds meer scholen die samenwerkingsverbanden aangaan met andere vormen van kinderopvang, zoals buitenschoolse opvang en kinderopvang van 0 tot 4 jaar.
Het realiseren van onderwijshuisvesting	●	Het kindcentrum in Emmerhout is gerealiseerd met daarin twee basisscholen, een voorschool, kinderopvang, buitenschoolse opvang en een bibliotheek.
Kinderen en jongeren hebben de mogelijkheid om actief te participeren; door:		
Het stimuleren van jongerenparticipatie.	●	Vaste activiteiten zoals de JongerenAdviesRaad, Jimmy's, kinderkampen, het jeugdparlement en Catch zijn uitgevoerd.
Meer evenementen voor en door jongeren zelf te organiseren.	●	Er zijn middelen gereserveerd voor een innovatiebudget. Jongeren krijgen de mogelijkheid om zelf met ideeën te komen. Voor de uitwerking kunnen ze middelen krijgen met ondersteuning van Jimmy's of de JongerenAdviesRaad. Op dit moment is het nog niet duidelijk wat jongeren willen uitvoeren en of het innovatiebudget daarvoor toereikend is.

Nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2017

Onderwijshuisvesting

Het schoolgebouw 'Meester Halma' is verkocht. Er ligt een verzoek om de vrijvallende kapitaallasten op te nemen in het jaarplan onderwijshuisvesting voor 2018. Het betreft een bedrag van € 13.648.

3.4.2 Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Prognose	Vershil	I/S
Lasten	46.847	47.848	48.031	-183	
Baten	34.583	35.909	35.909	0	
Saldo voor reserve mutaties	12.264	11.939	12.122	-183	
Reserve mutaties					
- Storting	-89	-89	-89	0	
- Onttrekking	353	1.022	1.022	0	
Saldo na reserve mutaties	11.822	10.828	11.011	-183	

Toelichting*Lasten:*

- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken -75 S
We houden rekening met een nadeel van €75.000 op leerlingenvervoer. Dit wordt veroorzaakt doordat er vanaf het schooljaar 2017/ 2018 een zwaarder beroep wordt gedaan op de voorziening. Het gaat om een toename van circa 30 leerlingen die grotendeels door een wetswijziging nu wel in aanmerking komen voor leerlingenvervoer.
- 4.1 Openbaar basisonderwijs -108 I
Voor het borgen van de continuïteit zijn in verband met het vertrek van een viertal medewerkers extra kosten gemaakt. Het betreft hier scholingskosten voor de salarisadministrateurs en kosten gemaakt als gevolg van tijdelijk dubbele bezetting in verband met kennisoverdracht. Daarnaast is een extern bureau ingehuurd voor de herinrichting van het salarissysteem.

Totaal lasten-183*Baten:*

- Geen afwijkingen

*Totaal baten*0**Reserve mutaties:***Storting:*

- N.v.t.

Onttrekking:

- N.v.t.

3.4.3 Risico's

N.v.t.

3.5 Programma 5 Bouwen, wonen en milieu

3.5.1. Beleid

Wat hebben we bereikt in 2017?

Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan

BOUWEN EN WONEN

Aantrekkelijke gemeente voor bewoners, bedrijven en bezoekers;

Deze doelstelling hangt nauw samen met de doelstelling 'goede kwaliteit en samenstelling van de bestaande woningvoorraad' en de doelstelling 'vergroten van de leefbaarheid van wijken en dorpen in samenspraak met bewoners(organisaties) en andere partners'. De acties die in de andere twee doelstellingen zijn ondernomen, zijn ook van invloed op deze doelstelling.

Middels het Aanvalsplan Bouwen, Duurzaamheid en Jeugdwerkloosheid wordt aan verschillende projecten een bijdrage geleverd. Zo is er onder andere aan de volgende projecten bijgedragen:

- Villa Vita: bouw van een zorgboerderij met acht zorgappartementen, dagopvang, kinderboerderij, bed and breakfast en theehuis;
- Herontwikkeling Schimmerweg: sloop van bestaande panden aan Schimmerweg, terugbouwen van tien stadswoningen en vier appartementen;
- Koppelwijk/Maatschappijweg fase 1: de bouw van tien woningen voor de particuliere sector;
- Herstructurering locatie Wapen van Emmen: sloop van sterk verpauperde woning;
- Zonnige toekomst: verduurzaming woonomgeving;
- Herstructurering Locatie Abeln: sloop van bestaande kerk ten behoeve van woningbouw;
- Zuiderkerk fase II: de ontwikkeling van appartementen op het perceel naast de Zuiderkerk.

Daarnaast is er vanuit het Aanvalsplan geld beschikbaar gesteld voor de Wijkaanpak Emmerhout.

Het centrum van Emmen, en met name het Raadhuisplein wordt door inwoners en bezoekers positief gewaardeerd. Ze beoordelen dit gemiddeld met het rapportcijfer 7,4. Ook de extra inzet in de vorm van activiteiten wordt gewaardeerd. Daarnaast is de gemeente Emmen eind 2016 uitgeroepen tot MKB-vriendelijkste gemeente van de provincie Drenthe. Ook is de gemeente Emmen uitgeroepen tot de tweede MKB-vriendelijkste grote stad van Nederland.

Behouden en versterken van het groene karakter en de eigen identiteit (van de verschillende kernen);

Het kwaliteitsboek creatief mensenpark is vastgesteld. Daarnaast zijn er verschillende sloopwerkzaamheden uitgevoerd, onder andere de overkapping bij de entree en verschillende kooien, hokken, verblijfplaatsen en waterbakken zijn gesloopt. Daarnaast is er horeca gevestigd in het voormalige safarirestaurant en hebben er verschillende ondernemers op het gebied van kunst, cultuur en innovatie zich (tijdelijk) gevestigd.

De Omgevingsvisie Emmen Centrum is vastgesteld door uw raad. Hierin is de ambitie uitgesproken om het centrum te vergroenen tot het groenste centrum van Nederland. In het bijbehorende Uitvoeringsprogramma 2017-2027 staat beschreven welke acties hiervoor uitgevoerd worden.

De Erfgoednota 2017-2022 en Cultuurhistorische Waardenkaart is vastgesteld. De nota en kaart zijn bouwstenen om te komen tot een uitvoeringsagenda.

Goede kwaliteit en samenstelling van de bestaande woningvoorraad;	<ul style="list-style-type: none"> ● Het Lokaal Akkoord is de basis voor het jaarlijks bod van de corporaties. De corporaties hebben voor 1 juli hun bod voor 2018 neergelegd. ● De Woonvisie 2018-2023 “thuis in Emmen, snoeien doet bloeien” is vastgesteld. ● De voorbereidingen voor een Woon- en leefbaarheidsvisie voor Nieuw-Weerdinge loopt. Later klaar dan gepland. ● De voorbereidingen voor een structuurvisie herprogrammering woningbouwlocaties zijn nagenoeg afgerond. Het besluitvormingsproces wordt in gang gezet. ● De structuurvisie Delftlanden 2.0 is vastgesteld. Van de geplande 1.560 woningen is de plancapaciteit teruggebracht naar 804 woningen. ● Een groot deel van de bestaande woningvoorraad (met name in het goedkope huur- en koopsegment) behoeft een kwaliteitsslag. Deze opgave is aanzienlijk en sloop wordt overwogen. Deze herstructureringsopgave hangt nauw samen met de gewenste herprogrammering van woningbouwlocaties.
Vergroten van de leefbaarheid van wijken en dorpen in samenspraak met bewoners(organisaties) en andere partners;	<ul style="list-style-type: none"> ● In 2017 zijn verschillende projecten opgepakt door middel van het Stimuleringsfonds Dorpen en Wijken. De herinrichting van de Vaart Zuidzijde te Nieuw-Amsterdam (eerste fase) is twee maanden eerder dan gepland opgeleverd, fase 2 is volgens planning opgeleverd. De werkzaamheden voor de herontwikkeling van de Havenstraat in Erica en de herinrichting van het winkelgebied Europaweg in Schoonebeek (fase 1) verlopen volgens planning. De herinrichting van het winkelcentrum Rietlanden verloopt volgens planning. In Emmer-Compascuum zijn gronden van het voormalige pand Losa en het pand Abeln aangekocht ten behoeve van de centrumontwikkeling, welke volgens planning loopt. Er is door het college besloten geld beschikbaar te stellen voor de herinrichting van het openbaar gebied in De Blokken, Zwartemeer. ● Ook is er middels het fonds in initiatieven uit dorpen en wijken geïnvesteerd. Deze initiatieven zijn: <ul style="list-style-type: none"> - Barger-Oosterveen: verbouwen van een schoolgebouw tot buurthuis; - Nieuw-Amsterdam/Veenoord: aanleg van een pumptrackbaan; - Emmerhout: aanleg van een multifunctioneel speelveld; - Barger-Oosterveld: voor het verbeteren van de toegankelijk van De Barnstee; - Erica: voor het verbeteren van de toegankelijkheid van het Griendtsveenpark; - Klazienaveen: voor de aanleg van recreatieve voorzieningen rondom wijk- en dienstencentrum Noorderbreedte. <p>Ter uitvoering van de projecten is naast het Stimuleringsfonds Dorpen en Wijken gebruik gemaakt van cofinanciering (50%) uit de provinciale middelen Vitaal Platteland Zuid- en Oost-Drenthe.</p>

Eenvoudigere vergunningverleningsprocessen.	●	Het Actieplan fysieke keten zit in de afrondende fase. Ten aanzien van de flexibilisering van bestemmingsplannen vindt een vervolgactie plaats. De resultaten krijgen een plek in het Programma Omgevingswet.
MILIEU		
Verbeteren en in stand houden van milieukwaliteiten, door bewust om te gaan met onze leefomgeving door deze schoon en gezond te houden;	● ● ● ● ●	<p>De Energienota 2017-2020 is dit jaar vastgesteld.</p> <p>De Milieuagenda is uitgebreid tot een Duurzaamheidsagenda. Er is een online Duurzaamheidsmonitor ontwikkeld waar de resultaten van de uitvoering van de Duurzaamheidsagenda worden beschreven en gemonitord.</p> <p>De concept geurgebiedsvisie veehouderijen gemeente Emmen staat heeft ter inzage gelegen. De zienswijzen worden behandeld. Loopt vooralsnog volgens planning.</p> <p>De Verkeersmilieukaart (geeft inzicht in de geluidbelasting van verkeer op de omgeving) wordt dit jaar afgerond. Later klaar dan gepland.</p> <p>De ontwikkeling van zonneakkers overtreft de verwachting. Rundedal (17 hectare) is in uitvoering, de omgevingsvergunning voor Oranjepoort (38 hectare) en Rundedal Agro Energy (10 hectare) zijn verleend. Dit loopt vooralsnog volgens planning. Daarnaast is er voor Groenewold Klazienaveen (3 hectare) en E Circuit-Pottendijk Thedinga PowerField (4 hectare) een WABO-aanvraag ingediend. Tevens worden verschillende concrete projecten in het buiten- en in het tuinbouwgebied verkend (waaronder de A37 Zonneroute) en vinden er wekelijks oriënterende gesprekken plaats.</p>
Verduurzaming (van (gemeentelijk) vastgoed) door renovatie en energiezuinige maatregelen;	●	In het uitvoeringsplan 2017 van de Energienota 2017-2022 is een startsein gegeven om tot een plan van aanpak te komen voor het verduurzamen van het gemeentelijke gebouwenbestand. Ook wordt in dit plan van aanpak het ambitieniveau van het verduurzamen bepaald en wat hier onder verstaan wordt. In 2018 zullen de concrete projecten in het uitvoeringsprogramma 2018 worden opgepakt.
Betere resultaten bronscheiding van afval;	●	Het aandeel ingezamelde PMD-verpakkingen laat een stijging zien. Het ingezamelde huishoudelijk afval laat een lichte daling zien. Om de landelijke doelstelling in 2020 te behalen, is er extra inzet nodig.
Doelmatige inzameling en transport van afvalwater.	● ● ●	<p>Opstellen Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2018 -2023. In samenwerking met de partners in de afvalwaterketen is het GRP opgesteld. Het GRP is vastgesteld door uw raad.</p> <p>Samenwerking Afvalwaterketen : de partners in de afvalwaterketen hebben in februari 2017 de samenwerking te continueren. In het tweede bestuursakkoord 2017 – 2020 wordt de focus gelegd op kwaliteitsverbetering, duurzaamheid en verminderen van de kwetsbaarheid.</p> <p>Afvoerleiding Oranjekanaal: het project is gereed. De kans op wateroverlast in Emmermeer is door de aanleg van de leiding sterk verminderd.</p>

Nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2017

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is door het Rijk uitgesteld naar 1 januari 2021. In het programma Omgevingswet gaat de gemeente alvast werken in de geest van de wet, aansluitend bij ontwikkelingen die lopen. Het doel van het programma is om de gemeente voor 2021 klaar te hebben om te werken met de kaders van de Omgevingswet.

3.5.2. Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Prognose	Vershil	I/S
Lasten	36.777	37.281	37.512	-231	
Baten	32.432	34.833	35.583	750	
Saldo voor reserve mutaties	4.345	2.449	1.930	519	
Reserve mutaties					
- Storting	543	2.751	3.192	-441	
- Onttrekking	2.789	3.430	3.430	0	
Saldo na reserve mutaties	2.099	1.770	1.692	78	

Toelichting

Lasten:

- 8.2 Grondexploitaties** 441 I

Het bedrag dat gekoppeld was aan het project Westerstraat (€441.000) stond ten onrechte op de tussenrekening. Er wordt voorgesteld om dit gehele bedrag nu als een geoormerkt bedrag voor het project Westerstraat toe te voegen aan de reserve stedelijke vernieuwing (zie reserve mutaties). De middelen zijn benodigd om dit project de komende jaren integraal af te ronden.
- 8.3 Wonen en bouwen** -527 I

Doordat de sloop van Snackpoint niet was begroot ontstaat een incidenteel nadeel van €145.000. -145 I

De overschrijding wordt veroorzaakt door diverse kleine verschillen bij bemiddeling verhuur en verpachting. Bij Berap I viel deze nog beneden de €50.000 grens. -65 I

Als gevolg van het nog niet optimaal functioneren van het zaakstelsel in het fysieke domein en het verrichten van extra werkzaamheden door onder andere calamiteiten is extra capaciteit ingehuurd. -317 I

Op het taakveld wonen en bouwen doet zich een voordeel voor op de leges, zie hiervoor de baten.
- 7.4 Milieubeheer** -145 I/S

De begroting van de RUD kent over 2017 naar verwachting een tekort van €450.000. Voor Emmen komt dit neer op een extra bijdrage van €104.000 (23,1%). Het tekort hangt samen met het gegeven dat er extra capaciteit wordt ingehuurd om de afgesproken productie te realiseren. Deze extra inhuur is een gevolg van het feit dat A. de 10% efficiencykorting ten tijde van invoering van de Drentse maat niet reëel is gebleken en B. de invoering van het nieuwe informatiesysteem (LOS) zowel intern (€41.000) als extern (RUD) veel extra tijd blijkt te kosten.

• <u>7.3 Afval</u>	260 I
Doordat de inzameling van PMD in 2017 direct heel goed is verlopen, wordt een incidenteel voordeel verwacht van €200.000. Dit voordeel wordt gestort in de egalisatievoorziening. Daarnaast is er sprake van een voordeel dat wordt veroorzaakt doordat we een geormerkte subsidie (€60.000) hebben ontvangen in 2017 voor het project zwerfafval. Het project zit nog in de startfase. De kosten zullen zich voordoen in 2018. Beide voordelen worden toegevoegd aan de voorziening afvalstoffenheffing.	-260 I
<i>Totaal lasten</i>	-231
Baten:	
• <u>8.2 Grondexploitaties</u>	150 I
Mede als gevolg van een hogere opbrengst van verkopen overige gronden ten opzichte van de taakstelling is er dit jaar een incidentele meevaller van €150.000 op de budgetten die betrekking hebben op de taakuitvoering inzake algemeen grondbeheer en grondadvies.	
• <u>0.3 Beheer overige gebouwen en gronden</u>	300 I/S
Als gevolg van een wijziging in het BBV mogen de lasten en baten op de strategische- en compensatiegronden niet meer toegerekend worden aan de boekwaarde van de gronden. Hierdoor ontstaat er dit jaar in de begroting een voordeel van circa €300.000.	
• <u>8.3 Wonen en bouwen</u>	300 I/S
Voor een aantal grotere projecten zijn vergunningen verleend waardoor er sprake is van extra legesopbrengsten (Nieuwbouw aan het raadhuisplein, de zonneakkers en de woontoren Noordeinde).	350 I
Bij sloop en asbest is de vergunning omgezet naar een meldingsplicht waar geen leges voor geheven worden.	-50 S
• <u>7.3 Afval</u>	65 I
Door een kwaliteitsslag/doorontwikkeling voor afvalstoffenheffing kunnen aanslagen adequater worden opgelegd wat een incidenteel voordeel van €65.000 oplevert. Het voordeel wordt toegevoegd aan de voorziening afvalstoffenheffing.	-65 I
<i>Totaal baten</i>	750
Reserve mutaties:	
<i>Storting:</i>	
• Van het project Westerstraat worden de benodigde middelen toegevoegd aan de reserve stedelijke vernieuwing (zie lasten).	-441 I
<i>Onttrekking:</i>	
• N.v.t.	

3.5.3. Risico's

Grondexploitatie

In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing' van de Begroting wordt ingegaan op de afdekking van risico's inzake de grondexploitatie. De afdekking van deze risico's loopt via het weerstandsvermogen (algemene reserve). Twee risico's die vanuit grondcomplexen in het risicoprofiel van de gemeente Emmen zijn opgenomen:

- Het niet realiseren van de bestemming bedrijventerrein op het Rundedal en het niet realiseren van de grote incidentele verkopen van bedrijventerreinen; en
- Grondexploitaties die een langere looptijd hebben dan tien jaar.

Daarnaast stelt de accountant, op aangeven van de AFM, steeds stringenter eisen aan de onderbouwing van de prognoses en daarmee de waardering van de grondexploitaties. Dit kan leiden tot (discussie over) extra afwaarderingen.

3.6 Programma 6 Inkomensondersteuning

3.6.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2017?	
Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan	
INKOMEN	
<p>Bieden tijdelijke rechtmatige inkomensondersteuning; algemene bijstand, bijzondere bijstand en armoedebestrijding.</p>	<p>● De prestaties op gebied van beïnvloedbare uitstroom liggen dicht in de buurt van onze ambitie. In de laatste maanden van het jaar wordt door 'aanpakken en doorzetten' nog extra beïnvloedbare uitstroom gerealiseerd. Met name het achterblijven van de niet beïnvloedbare uitstroom zorgt momenteel voor een afwijking op het volume ambitie.</p> <p>De instroom is lager dan eerder bij de Kadernota 2018 geprognoseerd.</p> <p>De huidige stand (begin oktober) is 3.535 uitkeringen Pwet en genoemde ontwikkelingen in- en uitstroom geeft mogelijk een afwijking op de eindstand. Met de huidige inzichten wordt een eindvolume van zo'n 3.451 uitkeringen Pwet voorzien. Dit is 50 meer dan de ambitie van 3.401.</p>
<p>Het verhogen van de maatschappelijke participatie ('iedereen doet mee naar vermogen').</p>	<p>● Om de maatschappelijke participatie te verhogen (iedereen doet mee naar vermogen) is naast de webshop ingezet op het kindpakket. De bestedingen in de webshop laten een kleine verbetering zien ten opzichte van 2016. Met diverse acties wordt getracht de onderbenutting binnen de webshop verder terug te dringen.</p> <p>In de afgelopen maanden is de bundeling van het kindpakket na zorgvuldige afstemming met uitvoerders, vertegenwoordigers van kinderen, bestaande in- en externe partners en met de samenwerkende maatschappelijke partners tot stand gekomen. De middelen van 2017 worden op basis van vier uitgangspunten incidenteel ingezet op de beoogde doelgroep, waarmee o.a. door inzet van een brede publiciteitscampagne gestreefd wordt naar het vergroten van het bereik van de doelgroep. Daarnaast wordt ingezet op de onderdelen: uitbreiding bestaande en nieuwe regelingen, dialoog met de doelgroep/ maatschappelijk middenveld en innovatie (door)ontwikkelen</p> <p>Ook met de tegenprestatie is nadere invulling gegeven aan het verhogen van de maatschappelijke participatie. Ongeveer 40% van de klanten (doelgroep 4) verricht een tegenprestatie. Het overige deel heeft veelal een tijdelijke ontheffing. Maatwerk en persoonlijke aanpak hebben een groot effect. De tegenprestatie wordt door klanten veelal niet meer als een verplichting gezien, maar als middel om maatschappelijk een bijdrage te kunnen leveren.</p>

Op basis van genoemde hoofddoelstellingen zijn de volgende subdoelen geformuleerd:		
Beperking van instroom in de uitkering.	●	De gerealiseerde preventie (beperking van de instroom, kort gezegd alle aanvragen zonder toekenning) is 31%. Dit is 1% meer dan onze ambitie. De sluitende aanpak, waarin aanvragers van een uitkering een programma bij Training en Diagnose Centrum (TDC) doorlopen, heeft hierin een bijdrage van 7,5%.
Bevordering van uitstroom uit de uitkering (op gebied van rechtmatigheid, voor doelmatigheid zie programma 9).	●	De beïnvloedbare uitstroom door inzet van handhaving en sociale recherche is voor de tweede jaar op rij lager dan de ambitie. De rechtmatigheidsscreeningen die in 2015 en 2016 zijn uitgevoerd en de focus op uitstroom en inzet van tegenprestatie hebben naar verwachting effect op deze uitstroom. Om de resultaten te verbeteren zijn in 2017 nieuwe technieken toegepast en wordt gestuurd om meer onderzoekswaardige signalen.
Voorkomen dat burgers in problematische schuldensituaties raken.	●	De dienstverlening wordt dicht bij de burger uitgevoerd door gebiedsgericht te werken. In de zes gebieden maakt schulddienstverlening deel uit van de sociale-/gebiedsteams. Verder is schulddienstverlening werkzaam bij de woningcorporaties, Emco en TDC. Vorenstaande werkt drempelverlagend en de zichtbaarheid van de dienstverlening wordt vergroot. Door op deze wijze samen te werken met diverse ketenpartners wordt integraal ingezet op het voorkomen danwel oplossen van Multi-problematiek. Er is en wordt uitvoering gegeven aan het vroegsignalerings-/en preventie project: Next2You(ng). Veel burgers staan onder bewind bij een bewindvoerder. De gemeente Emmen heeft een goed contact met bewindvoerders uit de regio. Gezamenlijk wordt geïnvesteerd in samenwerking op processen, informatievoorziening en communicatie. Ook wordt gekeken naar inzet van voorliggende voorzieningen voor de klant met een toenemende mate van zelfredzaamheid. Bij de aanvraag van een uitkering wordt ingezet om vroegtijdige (problematische) schulden te herkennen.

Nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2017

Participatiewebshop

De huidige participatiewebshop is aan onderhoud toe. Bij deze webshop kunnen minimagezinnen in natura lokaal producten bestellen. Uit evaluatie is gebleken dat voor excellente dienstverlening een nieuwe webshop ontwikkeld moet worden. Momenteel vindt hiervoor een marktverkenning plaats.

3.6.2 Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Prognose	Vershil	I/S
Lasten	57.466	65.222	66.892	-1.670	
Baten	46.969	53.322	54.136	814	
Saldo voor reserve mutaties	10.497	11.900	12.756	-856	
Reserve mutaties					
- Storting	-2	-2	-2	0	
- Onttrekking	247	948	1.348	400	
Saldo na reserve mutaties	10.248	10.951	11.407	-456	

Toelichting*Lasten:*

- 6.3 Inkomensregelingen -1.670 I/S
 Bundeling uitkeringen inkomensvoorzieningen gemeenten (BUIG): het Participatiewet volume begin oktober schommelt rond 3.535. Door o.a. het realiseren van het plan aanpakken en doorzetten wordt een eindvolume verwacht van zo'n 3.451. Tov de ambitie is dit 50 hoger. De instroom is laag en de beïnvloedbare uitstroom is op koers. Met name de niet beïnvloedbare uitstroom wijkt negatief af.
 Naast de ontwikkeling van het volume is er ook sprake van een prijsverschil per uitkering. Stijgende uitkeringsnormen en ontwikkelingen in de bestandsopbouw zorgen voor een prijsstijging van zo'n €350 per uitkering/ per jaar. -1.223 I/S
 Overige afwijkingen kleiner dan €50.000. -47 I

Totaal lasten-1.670*Baten:*

- 6.3 Inkomensregelingen 814 I/S
 BUIG: voordeel op definitieve rijksbudget (incl. BBZ-starters) 807 I/S
 Ontvangsten uit terugvordering en verhaal laten ondanks een licht herstel een nadeel zien tov de begroting. -64 I
 Overige afwijkingen kleiner dan €50.000. 71 I

*Totaal baten*814**Reserve mutaties:***Storting:*

- N.v.t.

Onttrekking:

- Het nadeel op de BUIG als gevolg van volume wordt onttrokken aan de reserve sociaal domein. 400 I

3.6.3 Risico's

N.v.t.

3.7 Programma 7 Openbare ruimte en Verkeer en vervoer

3.7.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2017?		
Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan		
OPENBARE RUIMTE		
Een goede/aantrekkelijke openbare ruimte voor de burger waarbij inrichting, gebruik en beheer zorgvuldig en integraal op elkaar zijn afgestemd en passend binnen het karakter en de gebiedskenmerken van de dorpen en wijken	●	Vanaf 2017 worden er extra investeringen gedaan om de piek in het grote areaal aan verouderde openbare verlichting (masten en armaturen) op te vangen. In totaal zijn dit jaar (tot en met het derde kwartaal) een negentien tal projecten verspreid over Emmen uitgevoerd ofwel opdracht voor gegeven. In het vierde kwartaal volgen nog een aantal opdrachten. Momenteel worden met de extra investeringen in de wijk Angelslo bijna 600 masten en armaturen vervangen, waarbij energiezuinige Ledverlichting wordt toegepast. Voorts werd in Emmen het openbaar toilet in gebruik genomen.
Grotere participatie van inwoners in de openbare ruimte	●	Betrokkenheid van inwoners bij beleids- en onderhoudszaken openbare ruimte is een belangrijk ankerpunt voor het lokaal openbaar bestuur. Voorbeelden van gerealiseerde participatie zijn: -het in overleg met EOP's opstellen van beeldkwaliteitsplannen onderhoud -het meten van de beleving van het fietsnetwerk Emmen middels een enquête en een gesprek met doelgroepen en brugklasleerlingen -het snel afhandelen van bij het meldpunt binnengekomen klachten -de werkbezoeken aan de EOP's -de totstandkoming van de Integrale Parkeervisie -de totstandkoming van de Fietsnota Emmen
Een goed onderhouden wegen- en vaarwegennet	●	De aanwending van middelen die beschikbaar zijn voor het wegwerken van achterstanden in het onderhoud van wegen verloopt conform de beheerplanning. In de prioritering van deze beheerplanning wordt naast de prioriteit planning op basis van staat van onderhoud tevens rekening gehouden met de knelpunten die vanuit de beleving van burgers en EOP's worden aangegeven. V.w.b. het onderhoud van het vaarwegennet is een belangrijke kwaliteitsslag gemaakt, er resteren nog een aantal punten van zorg.
VERKEER EN VERVOER		
Goede bereikbaarheid van Emmen over de weg en het spoor	●	Met het planmatig uitvoeren van maatregelen op de onderdelen autobereikbaarheid, voorzieningen openbaar vervoer, routes voor voetgangers, fietsvoorzieningen (netwerk en stalling) wordt stapsgewijs aan de realisatie van de GVVP doelstellingen 2012-2020 gewerkt. In BOCE verband is aandacht voor de bereikbaarheidsadviezen van de commissie Vollebregt in het kader van Vierkant voor Werk. Voorbeelden van zaken waar aan gewerkt is zijn: -verdubbeling N 862 (overleg provincie-ruiling wegen) -overleg Rijk-Provincie-ProRail over herinrichting Stationsomgeving -overleg met OV bureau over dienstregeling en Hub's -planmatige vervanging van openbare verlichting en verkeersregelinstallaties

Veilige fietsroutes naar scholen, onder andere door het bevorderen van scheiding tussen fietsers en gemotoriseerd verkeer, waar mogelijk in centra en woon-/werkgebieden		Naast het planmatig werken aan het uitvoeringsplan GVV 2012-2020 is in de zomer van 2017 gestart met de opstelling van een fietsplan. Dit proces is gestart met een fiets enquête, gesprekken met doelgroepen, en een bijeenkomst met de burgklasleerlingen van vier middelbare scholen in Emmen. Het nieuwe fietsplan geeft een verdiepingsslag aan de GVV doelstellingen om deze wijze bij te dragen aan de realisatie van de landelijke doelstellingen Agenda Fiets 2020 (Tour de Force) alsmede aan het streven van Drenthe om de fietsprovincie van Nederland te worden.												
Afname van het aantal ernstige verkeersslachtoffers in 2020 met 50% ten opzichte van het aantal in 2008		<p>De laatste jaren geeft een wisselend beeld te zien. In de periode januari-september 2017 vielen er vijf dodelijke slachtoffers in het Emmense verkeer (2008: 6, 2016: twee).</p> <p>De ongevalgegevens worden meestal rond de zomer van het daaropvolgende jaar openbaar gemaakt door de minister van Infrastructuur en Waterstaat. 2017 is dus nog niet bekend. De cijfers van 2016 zijn echter ook nog niet openbaar gemaakt. Vandaar dat er op dit onderdeel alleen een vergelijking kan worden gemaakt tussen 2008 en 2015.</p> <table border="1" data-bbox="805 880 1449 1014"> <thead> <tr> <th></th> <th>2008</th> <th>2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Overleden verkeersslachtoffers</td> <td>6</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Ziekenhuisgewonden</td> <td>66</td> <td>64</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>72</td> <td>67</td> </tr> </tbody> </table> <p>Hetgeen betekent dat er in 2015 vergeleken met 2008 sprake is van in totaal 7% minder verkeersslachtoffers.</p> <p> De herinrichting werkzaamheden voor de centra van Erica en Schoonebeek –waar veel kinderen een drukke weg moeten oversteken- zijn gestart. Bij de Hillegondabrug zijn gekleurde palen geplaatst om weggebruikers te attenderen op overstekende kinderen. Voorts worden de scholen ondersteund bij het organiseren van verkeerslessen. In het kader van de opstelling van een nieuw Fietsplan hebben de brugklassers van vier middelbare scholen hun mening m.b.t. het Emmense fietsnetwerk kenbaar gemaakt.</p>		2008	2015	Overleden verkeersslachtoffers	6	3	Ziekenhuisgewonden	66	64	Totaal	72	67
	2008	2015												
Overleden verkeersslachtoffers	6	3												
Ziekenhuisgewonden	66	64												
Totaal	72	67												
Waar nodig betere verkeersveiligheid rond scholen														
Bewuste vervoerwijze keuze door het beïnvloeden van de mobiliteit door carpools en het gebruik van fiets en openbaar vervoer te stimuleren		Met projecten en acties wordt aan deze doelstelling gewerkt. -december actie openbaar vervoer -uitbreiding carpoolplaats station Emmen zuid -park en ride voorziening aan de Meerdijk -mogelijkheid stallingen fiets bij OV haltes												
Voetgangersvriendelijke, toegankelijke en veilige binnenstad, waardoor het voor bewoners en bezoekers aantrekkelijker wordt om daar langer te verblijven		Bij de realisatie van projecten in het kader van de centrumvernieuwing Emmen zijn belangrijke verbeteringen gerealiseerd. Punt van aandacht blijft de verbinding van het station naar het centrum. Bij het in voorbereiding zijnde plan herinrichting stationsomgeving krijgt dit aspect aandacht.												

3.7.2 Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Prognose	Vershil	I/S
Lasten	27.177	26.897	26.542	355	
Baten	5.966	5.120	4.900	-220	
Saldo voor reserve mutaties	21.211	21.777	21.642	135	
Reserve mutaties					
- Storting	0	0	0	0	
- Onttrekking	14	134	134	0	
Saldo na reserve mutaties	21.197	21.643	21.508	135	

Toelichting*Lasten:*

- 2.1 Verkeer en vervoer

Er wordt een voordeel op het budget openbare verlichting verwacht van €135.000. Dit heeft een tweetal oorzaken. Enerzijds komt dit door de verdere omzetting van traditioneel licht naar ledverlichting en lagere energielasten (o.a. door nieuw energiecontract). Anderzijds hebben zich dit jaar in operationele zin minder storingen voorgedaan binnen het lichtnetwerk.

Lagere lasten van het onderhoud van door CvE gerealiseerde projecten wordt vooral veroorzaakt doordat het onderhoudsplan van de BAM van de tunnel nog niet in werking is getreden. Dit betreft een incidentele afwijking.

Daarnaast een verschil op "verkeersplannen en maatregelen" van €40.000.

Totaal lasten

355

Baten:

- 2.2 Parkeren

Bij Berap 2017-I zijn de parkeeropbrengsten met € 700.000 naar beneden bijgesteld. Het meerjarig resultaat hiervan is meegenomen in de Kadernota 2018. Ten opzichte van de bijgestelde begroting wordt een nadeel in de baten van de parkeeropbrengsten verwacht doordat de bezettingsgraad van de parkeerplaatsen in werkelijkheid lager is.

Totaal baten

-220

Reserve mutaties:*Storting:*

- N.v.t.

Onttrekking:

- N.v.t.

3.7.3 Risico's

Gladheidsbestrijding

De budgetten voor gladheidsbestrijding zijn al grotendeels uitgeput. De stroirondes in november en december komen er nog aan. Hierdoor ontstaat er mogelijk een tekort op het budget. Indien zich dit voordoet komt dit tot uitdrukking in de jaarrekening.

3.8 Programma 8 Sport en cultuur

3.8.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2017?		
Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan		
SPORT		
De deelname aan sport in de gemeente Emmen is gelijk aan het landelijk gemiddelde.	●	In Emmen beweegt 62,5 procent van de inwoners voldoende tegenover 60,8 procent gemiddeld in Nederland (2012)*. De buurtsportcoaches hebben vanaf september 2017 onderzoek gedaan bij alle leerlingen van groep 4 t/m 7 van het basisonderwijs over sportparticipatie, buiten spelen, bezit van zwemdiploma enz. De resultaten worden het eerste kwartaal van 2018 verwacht. <i>* Dit cijfer van 2012 komt van 'waar staat je gemeente.nl', dit is een landelijk onderzoek dat we zelf niet uitvoeren en voor dit specifieke onderdeel in 2012 voor het laatst gedaan is.</i>
Het stimuleren van een leven lang sporten.	●	De buurtsportcoaches zetten zich in voor inactieve kinderen die niet (vanzelfsprekend) kunnen sporten vanwege armoedeproblematiek en/of bewegingsachterstand. Dit vindt groepsgewijs plaats, maar ook individueel middels MRT, sportfonds, JOGG, 13 Gezonde scholen en kantines et cetera. De senioren sport-medewerkers houden per gebied fittesten en zetten beweeggroepen op.
Het verhogen van de kwaliteit van de sportbeoefening	●	Er wordt ingezet op sportverenigingen die een maatschappelijke bijdrage kunnen leveren, een opgeleid kader hebben en financieel sterk zijn. Hiervoor zijn drie buurtsportcoaches opgeleid als verenigingsondersteuner. De accommodaties worden in stand gehouden en er wordt ingezet op nieuw voor oud.
CULTUUR		
<u>Sterke culturele infrastructuur</u> Voor het stimuleren van een aansprekend beleid (kunst en cultuur maken en meemaken) is een sterke culturele infrastructuur van wezenlijk belang. Die moet leiden tot een goede inbedding in de samenleving, een divers en zichtbaar aanbod én professionaliteit. Cultuur vormt –samen met Sport- ook voor beleidsontwikkelingen op andere terreinen een belangrijke toegevoegde waarde.	●	In afstemming met de kunst en cultuursector wordt de nieuwe cultuurnota 2018-2021 'Van goede grond' voorbereid en in december aan uw raad voorgelegd. Er zijn ontwikkelingen bij culturele organisaties en evenementen: -Poppodium Apollo is gestopt, wij zijn naar aanleiding hiervan in gesprek met andere partijen over hoe het popmuziek-aanbod op peil kan blijven. -De OTCP-overeenkomst met Atlas Theater is vastgesteld en door beide partijen ondertekend. -Het CBK heeft met de tentoonstelling 'You lifted my spirits' afscheid genomen van tentoonstellingsmaker Hannie Rijnierse. -Het culturele seizoen werd in aansluiting op 2015 en 2016 met een groots festival geopend, nu onder de noemer Ultmarkt Emmen. De programmering bereikte een breed publiek en veel culturele partijen deden mee, hoewel een deel van het programma werd afgelast door het weer.

		<p>Vanuit We The North werkt Emmen samen met zeven Noordelijke overheden aan kunst en cultuur. Er vinden dit jaar twee Noord-Nederlandse projecten plaats waar Emmen de trekker van is, namelijk voor cultuureducatie en cultuurparticipatie van ouderen. Er ontstaan nieuwe verbindingen tussen Emmen en Noord-Nederlandse culturele spelers. Ook bij het Ministerie van OCW zijn wij nu beter in beeld. Via Leeuwarden en Groningen is aansluiting bij Europese samenwerking mogelijk.</p>
<p><u>Cultuurparticipatie</u> Als beoogd leeftijdsbestendige gemeente bieden we zoveel mogelijk mensen de kans deel te nemen aan kunst en cultuur. We focussen op samenwerking op wijkniveau en zetten in op een actief evenementenbeleid voor een bruisende gemeente (leven/wonen/werken) waar voor iedere leeftijdscategorie veel te doen is.</p>	<p>●</p>	<p>Cultuureducatie blijft een speerpunt in het rijksbeleid en het gemeentelijke beleid. Met het rijk en de provincie zijn nieuwe afspraken gemaakt om voor de periode 2017-2020 cultuureducatie verder te ontwikkelen en te borgen in het onderwijs.</p> <p>De Kunstbeweging werkt samen met wijk- en buurtverenigingen, de Brede School, jongeren, ondernemers, peuterspeelzalen et cetera in wijken en dorpen aan projecten als Playground pimped, Movements, WijSzijn (Age Friendly Cultural City) en Kunst voor de /zorg\ voor de Kunst. Loods 13 professionaliseert door om bijzondere groepen door middel van theaterprojecten als Total Loss en Pluk de dag te activeren.</p> <p>In december vindt het landelijke symposium Zin-Tuigen plaats, door de gemeente georganiseerd met We the North, het Healthy Ageing Network Noord Nederland (HANNN) en het Zorg Innovatieforum. Dit symposium vindt plaats in Atlas Theater.</p>
<p><u>Cultuur, Ruimte en Economie</u> Inzet van Emmen culturele Drentse gemeente 2015/16 was versterking van samenwerking binnen de culturele infrastructuur. Die investering in cultuur is een essentiële stimulans voor de Emmense regionale economie; van het vernieuwde stadscentrum tot aan het Veenvaart-stroomgebied. Onze cultuurhistorie draagt bij aan het beeld van Emmen en moet daarom zichtbaar zijn. De visie op hoe we omgaan met ruimte, erfgoed en recreatie komt samen met de inwoners tot stand. Het in kaart brengen van de gezamenlijke belangen en behoeften leidt tot meer samenhang en versterking van alle betrokken partijen. De belangrijke landschappelijke, stedenbouwkundige en immateriële cultuurhistorische waarden van ons gebied worden uitgelicht en benut.</p>	<p>●</p>	<p>In de aanloop naar de nieuwe cultuurnota hebben wij in 2017 subsidies verleend aan initiatiefnemers om continuïteit te creëren van de ontwikkelingen van Emmen als culturele gemeente van Drenthe.</p> <p>De Erfgoednota en de Cultuurhistorische Waardenkaart zijn vastgesteld en bieden houvast bij wettelijke verplichtingen en ruimtelijke opgaven. Bij de ontwikkeling van nieuw cultuurbeleid wordt rekening gehouden met economisch en ruimtelijk beleid, vrijetijdseconomie en evenementenbeleid. Er wordt meegedacht over de ontwikkeling van het Creatief Mensenpark en de parkredactie.</p>

3.8.2 Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Prognose	Vershil	I/S
Lasten	14.324	16.404	16.404	0	
Baten	2.169	2.064	2.064	0	
Saldo voor reserve mutaties	12.154	14.341	14.341	0	
Reserve mutaties					
- Storting	0	0	0	0	
- Onttrekking	322	825	825	0	
Saldo na reserve mutaties	11.833	13.516	13.516	0	

Toelichting*Lasten:*

- Geen afwijkingen

*Totaal lasten*0*Baten:*

- Geen afwijkingen

*Totaal baten*0**Reserve mutaties:***Storting:*

- N.v.t.

Onttrekking:

- N.v.t.

3.8.3 Risico's

N.v.t.

3.9 Programma 9 Sociaal Domein

3.9.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2017?

Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan		
Centrale doelstelling: Maatschappelijke participatie ("Iedereen doet mee naar vermogen"). Op basis van genoemde hoofddoelstelling zijn de volgende subdoelen geformuleerd:	●	De uitvoering van de drie decentralisaties ligt op schema en verloopt volgens planning.
Een hogere arbeidsparticipatie.	●	De uitstroom naar werk is op koers gebleven. Mede geholpen door de aantrekkende economie, zijn we in staat geweest 413 mensen naar werk te begeleiden. Daarnaast is de uitstroom naar een baanafsprakbaan hoger dan verwacht. De uitvoering van beschut werk nieuwe stijl is gestart. De eerste plaatsingen beschut werken zijn gerealiseerd. Besluitvorming rondom oprichting van MENS0 (het Leerwerkbedrijf NV) heeft plaatsgevonden. MENS0 gaat 1 januari 2018 van start.
Sociale samenhang in alle dorpen en wijken.	●	Volgens planning wordt op grond van de zes gebiedsagenda's gewerkt aan de realisering van de maatschappelijke effecten door de hoofdaanbieders Wmo, Sedna en de inwoners. Op basis van het uitgevoerde onderzoek naar de Informele Zorg zijn acties in voorbereiding. Het najaar 2017 zijn we het traject 'Vernieuwing voorliggend veld sociaal domein' gestart. Dit traject omvat onder meer een fundamentele discussie over de positie van welzijnsorganisatie Sedna.
Inwoners wonen zo lang mogelijk zelfstandig en veilig in hun eigen omgeving.	●	De uitvoering van het beleid Mantelzorg is gecontinueerd en verder versterkt. In de zes gebieden zijn vier hoofdaanbieders actief die zowel schoonmaakondersteuning als begeleiding leveren. Stichting De Toegang is verantwoordelijk voor het indiceren van deze vormen van ondersteuning en de juiste verwijzing daarnaar. Met de juiste zorg aan huis wordt het inwoners mogelijk gemaakt om langer thuis te wonen.
Jeugdhulp aan kinderen en jeugdigen die het nodig hebben.	●	De toegangstaken Jeugdhulp zijn per 1 juli 2017 ondergebracht bij stichting De Toegang. De acties die zijn ondernomen op basis van de bevindingen van het inspectie rapport zijn door het samenwerkend Toezicht jeugd (STJ) positief ontvangen. In het voorliggende veld zijn verschillende trajecten gestart, onder andere met het onderwijs gericht op het versterken van het preventieve deel van het jeugddomein. Binnen de jeugdhulpregio Drenthe zijn er afspraken gemaakt voor een goede overdracht tussen het vrijwillig kader jeugdhulp (gemeenten) en het gedwongen kader jeugdhulp (gecertificeerde instellingen).

Een gezonde leefstijl bevorderen op alle levensgebieden.	●	In het kader van Emmen Gezond (Gezond in de Stad/GIDS gelden) worden gezondheidsinitiatieven van en voor inwoners ondersteund en gefaciliteerd. Met het programma EmmenGezond (M&Gezond) is geïnvesteerd in het bereiken van inwoners en is er geëxperimenteerd met nieuwe manieren om de bevolking te ondersteunen.
--	---	--

3.9.2 Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Prognose	Verschil	I/S
Lasten	141.873	148.859	150.260	-1.401	
Baten	6.285	7.756	7.399	-357	
Saldo voor reserve mutaties	135.588	141.103	142.861	-1.758	
Reserve mutaties					
- Storting	1.411	5.583	5.583	0	
- Onttrekking	2.756	9.551	11.348	1.797	
Saldo na reserve mutaties	134.244	137.135	137.096	39	

Toelichting

Lasten:

- Resultaten Sociaal Domein: -1.450 I
 - 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO) -200 I

Er is een aanzienlijk onvoorzien beroep op de woonvoorzieningen van €500.000. Dit wordt gecompenseerd door een voordeel op de vervoersvoorzieningen (€100.000) en op de overige baten en lasten (€400.000). Daarnaast is er sprake van een nadelig resultaat op hulpmiddelen (€180.000) en overige kleine verschillen (€20.000 nadelig).
 - 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ -500 I

Binnen de 6 Emmense gebieden wordt gewerkt met een gebiedsbudget voor WMO begeleiding. Per gebied is bij de aanbesteding gemiddeld €150.000 beschikbaar gesteld voor uitvoeringskosten, in de primitieve begroting was dit verwerkt. Bij Berap 2017-I is dit onterecht als voordeel gemeld. In totaal gaat het om €900.000.
 - Op het instellingenbudget begeleiding zijn een aantal incidentele onvoorziene kosten geboek. Dit betreft de overbruggingsfinanciering van stichting IPE in 2017 van €120.000, een nadelige verrekening van zorgkosten ZIN begeleiding over 2016 van €270.000 en overige €60.000. -450 I
 - Er zijn enkele voordelen op de collectieve vervoersvoorzieningen €200.000, huishoudelijke hulpverlening €150.000 en een voordeel op beleidsinhoudelijke begeleidingstaken van €500.000. 850 I

<u>6.72 Maatwerkdienstverlening 18-</u>	-450 I	
Er is een verschuiving van zorgkosten van PersoonsGebonden Budget (PGB) naar het duurdere Zorg in Natura (ZIN). Per saldo vallen de zorgkosten €450.000 hoger uit.		
<u>6.81 Geëscaleerde zorg 18+</u>	-300 I	
Er wordt een zwaarder beroep op de voorziening beschermd wonen gedaan dan begroot.		
Het resultaat op het sociaal domein loopt via de reserve sociaal domein (zie reserve mutaties). Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf sociaal domein.		
• <u>6.4 Begeleide participatie</u>		-68 I
Vanwege het verwachte positieve resultaat van de Emco, kan de resterende taakstelling (€1.081.000) en een resterend afwikkelingsverschil uit 2016 (€387.000) grotendeels worden gerealiseerd. Daarmee wordt voor 2017 een gering negatief resultaat verwacht van €68.000. Dit resultaat wordt ten laste gebracht van de reserve sociaal domein.		
• <u>6.5 Arbeidsparticipatie</u>		117 I
In het Investeringsplan waren voor 2015 en 2016 middelen beschikbaar voor strategische acquisitie. Hoewel de inhuur doorliep in 2017 is het restant op deze middelen conform regelgeving in 2016 vrijgevallen ten gunste van het jaarrekeningresultaat 2016. Mede daardoor is er in 2017 geen dekking aanwezig voor deze kosten. In de kadernota 2018 zijn de middelen voor 2018 en 2019 geregeld.	-106 I	
Bij de regeling BBZ ontstaat een nadeel door meer verstrekte uitkeringen, leningen en externe advieskosten.	-177 I	
Incidenteel voordeel door lagere bestedingen van het participatiebudget	200 I	
Verwachte vrijval Europees sociaal fonds (ESF) van de 7e tender.	200 I	
<i>Totaal lasten</i>		<u><u>-1.401</u></u>
<i>Baten:</i>		
• <u>6.71 Maatwerkdienstverlening 18+</u>		-279 S
De inkomsten van eigen bijdragen voor begeleiding vallen lager uit dan begroot.		
Het resultaat op het sociaal domein loopt via de reserve sociaal domein (zie reserve mutaties). Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf sociaal domein.		
• <u>6.5 Arbeidsparticipatie</u>		-78 I
Vanwege ziekte van de ESF-projectleider komt er geen vergoeding van de begrote subsidiabele kosten		
<i>Totaal baten</i>		<u><u>-357</u></u>

Reserve mutaties:

Storting:

- N.v.t.

Onttrekking:

- Het resultaat op het sociaal domein (lasten €1.450.000 + baten €279.000 = 1.729 I
€1.729.000) wordt onttrokken aan de reserve sociaal domein (zie ook de
paragraaf sociaal domein).
- Het nadeel op de EMCO wordt onttrokken aan de reserve sociaal domein. 68 I

Totaal onttrekkingen

1.797

3.9.3. Risico's

Jeugdzorg

Er wordt vanaf 2017 met een nieuw inkoopmodel Jeugdhulp gewerkt. In dit nieuwe model zijn er, in tegenstelling tot in 2016, geen budgetplafonds meer. De financiële effecten hiervan zijn nog onzeker.

3.10 Programma 10 Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen

3.10.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2017?		
Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan		
BEDRIJFSVOERING EN INKOMSTENBRONNEN		
Op basis van een vastgesteld beleidskader werken met een integraal personeelsbudget waarbij flexibele inzet van de middelen mogelijk is.	●	Het vormen van een integraal personeelsbudget is gerealiseerd bij de Kadernota 2018. Voor wat betreft de flexibele inzet zijn er nog te nemen obstakels, zoals bijvoorbeeld knellende interne regels. Dit wordt nog verder uitgewerkt.
In BOCE verband steeds doelmatiger en doeltreffender, als publieke organisaties, te functioneren.	●	De samenwerking in BOCE-verband is continu in ontwikkeling. We zijn nu ook bezig samen vorm te geven aan beleidsmatige samenwerking. We hebben voor wat betreft de meer bedrijfsmatige samenwerking nog een aantal doelen, zoals samen opleidingen aanbieden en samen leiderschapsontwikkeling en loopbaanontwikkeling oppakken.
De gevolgen een verdere organisatorische krimp vertalen naar de facilitaire budgetten.	●	De systematiek van trap-op/trap-af van facilitaire budgetten is losgelaten: formatieve krimp danwel groei wordt niet één op één meer doorvertaald naar facilitaire budgetten. Bij krimp wordt op basis van een begroting gekeken waar reële besparingen mogelijk zijn. Dit vindt ook plaats bij uitplaatsingen, zoals bijvoorbeeld bij de vorming van het Leerwerkbedrijf.
Betere kanaalsturing voor klanten / burgers.	●	Er zijn een aantal zaken in gang gezet. Te noemen zijn bijvoorbeeld het openstellen van de belastingloket-functie, het programma dienstverlening en het per 1 januari 2018 ook de contactregistraties (naast de zaken en documenten) tonen op het eigen MijnLoket. We zijn ons bewust dat we echter meer moeten doen.
Het reduceren van risico's en het kosten efficiënter uitvoeren van de facilitaire dienstverlening.	●	Het efficiënter werken heeft doorlopend aandacht. De ontwikkeling is om medewerkers steeds meer zelf de facilitaire dienstverlening te laten regelen (via het digitaal servicepunt). Er wordt gewerkt aan een vervolgstap door middel van een actualisatie van de mogelijkheden binnen de facilitaire dienstverlening en het toepassen van de moderne techniek.
Met de gemiddelde woonlasten willen we dalen op de COELO-lijst en zo mogelijk richting het landelijke gemiddelde gaan.	●	In 2012 stond Emmen qua gemiddelde woonlasten op de eerste plaats in het COELO-overzicht van de grote gemeentes. Daarbij lag het percentage op 112,6 % van het landelijke gemiddelde. In 2017 is dat de 9e plaats geworden, met als percentage 104,5 %.
Een uitkering uit het gemeentefonds die past bij de fysieke en sociale structuur van onze gemeente.	●	Er is voortdurend aandacht voor de aansluiting van de verdeelmodellen met de Emmense situatie. Indien nodig wordt daar concreet actie op ondernomen. Een recente ontwikkeling is de beoogde herziening van het gemeentefonds. De zaken die voor de gemeente Emmen daarin van belang zijn kenbaar gemaakt bij het Ministerie van Binnenlandse zaken. Ook is op basis van een Motie van de raad dit Ministerie gewezen op mogelijke nadelige effecten van de herziening van het lokaal belastinggebied voor gemeenten.

Risicomanagement "verbonden" partijen (in de brede zin) verder vorm geven.	●	Voor ons is het van belang dat contractpartners financieel solide zijn, bijvoorbeeld binnen de beleidsterreinen WMO en jeugdhulp. De financiële positie van de belangrijkste contractpartners worden door een externe partij beoordeeld. Hiervan ontvangen wij rapportages. Ook zijn in de contracten van zorgaanbieders ook voorwaarden opgenomen inzake liquiditeit en solvabiliteit. Ook is in 2017 geïnvesteerd in het monitoren van Wildlands als verbonden partij.
Het zoveel mogelijk beperken van renterisico's.	●	Op basis van een actuele liquiditeitenplanning en een actuele investeringsplanning wordt regelmatig de vermogensbehoefte bepaald. Er wordt steeds bekeken of kort of lang financieren het meest voordelig is. De renterisiconorm wordt goed bewaakt; bij nieuwe leningen wordt bekeken welke looptijd het beste binnen de leningenportefeuille past.

Nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2017

WOZ-waardering

Nadat begin 2017 de WOZ-waardering van de woningen opnieuw heeft moeten plaatsvinden, zijn nieuwe afspraken gemaakt met de Waarderingskamer ter verbetering van de taxaties van alle objecten in de gemeente.

In oktober 2017 heeft een bezoek plaatsgevonden, waarbij is gekeken naar de resultaten van de taxaties en verbeteringen tot nu toe. Door de Waarderingskamer is aangegeven welke aandachtspunten er zijn voor de nieuwe waardering, en zij gaven aan dat er veel vooruitgang geboekt is ten opzichte van vorig jaar. Begin december 2017 is een vervolgspraak gemaakt, waarbij de verwachting is dat de goedkeuring van de taxaties gegeven zal worden en de beschikkingen voor 2018 tijdig verzonden kunnen worden.

3.10.2 Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Prognose	Vershil	I/S
Lasten	39.423	38.402	39.123	-721	
Baten	252.772	251.255	250.626	-629	
Saldo voor reserve mutaties	-213.349	-212.853	-211.503	-1.350	
Reserve mutaties					
- Storting	2.432	1.794	1.794	0	
- Onttrekking	3.989	5.249	6.305	1.056	
Saldo na reserve mutaties	-214.906	-216.308	-216.014	-294	

Toelichting

Lasten:

- 0.4 Overhead -355 I
Diverse afwijkingen op de gemeentebrede bedrijfsvoering waaronder het programma dienstverlening en organisatorische doorontwikkeling van de facilitaire teams om de ICT business en het project zaakgericht werken in control te houden. Dit nadeel wordt gedekt door een onttrekking aan de reserve eenmalige kosten.
- 0.8 Overige baten en lasten -206 I
De stijging van de loonkosten als gevolg van de nieuwe cao bedraagt €229.000. Een deel hiervan (€133.000) kan worden opgevangen binnen de stelpost loonstijging.
Effect van de inschaling volgens de HR21 systematiek. -169 I
De taakstelling op de bedrijfsvoering wordt in 2017 deels -91 I niet gerealiseerd.
Een gedeelte van de post onvoorzien kan vrijvallen. 150 I
- 0.61 OZB woningen -160 I
Het nadeel betreft enerzijds kosten voor het uitbesteden van de taxaties voor heffingsjaar 2017 ivm herstelacties nav afkeuring taxaties door de waarderingskamer. Anderzijds betreffen het kosten die gemaakt worden om ook de herwaardering in dit jaar grotendeels uit te besteden aan een externe partij.

Totaal lasten-721

Baten:

• <u>0.61 OZB woningen</u>		-150 I
In Berap-I is een tekort aangegeven voor de OZB eigendom woningen naar aanleiding van opnieuw uitgevoerde (woning)taxaties in opdracht van de Waarderingskamer. Na de aanslagoplegging eind april 2017 is gebleken dat de waarden van de woningen niet 1,3% lager uitkomen, maar ruim 2% daalden. Dit brengt een nadeel van €82.000 met zich mee. Tevens is met de verminderingen aan de hand van bezwaren geen rekening gehouden, waardoor de opbrengst ook met €68.000 achterblijft.		
• <u>0.62 OZB niet-woningen</u>		-453 I
De financiële consequenties uit het raadsvoorstel RA16.0115 (lagere WOZ-waarde van NAM en Wildlands) worden voor het jaar 2017 vertaald naar de Berap. Dit betreft het structureel verlagen van de begrote opbrengt OZB eigenaren ad €246.000 en OZB gebruikers ad €207.000.		
• <u>0.7 Algemene uitkering</u>		-520 I
Het effect van de septembercirculaire is voor het jaar 2017.		
	-820 I	
Vrijval gemeentefonds middelen statushouders	300 I	
• <u>0.5 Treasury</u>		494 I
Hogere dividendontvangsten (WMD, BNG, AREA en Enexis)		
	79 I	
De betaalde rente op lang en kort geld valt lager uit (minder aangetrokken en lagere percentages)		
	655 I	
Hier staat tegenover dat de bespaarde rente hoger is en dat de rente op verstrekte geldleningen de doorberekende rente naar de grondexploitatie lager is.		
	-240 I	
Totaal baten		<u><u>-629</u></u>

Reserve mutaties:*Storting:*

- N.v.t.

Onttrekking:

• Betreft een onttrekking aan de reserve eenmalige kosten ten behoeve van het nadelig resultaat op de bedrijfsvoering.	355 I
• We hebben de vrije ruimte in de bestemmingsreserves in kaart gebracht. Als gevolg hiervan kunnen 5 bestemmingsreserves (Investering landelijk gebied, Maatregelen kredietcrisis, Cofinanciering, Besluit locatiegebonden subsidies en Preventiebudget Emmermeer) komen te vervallen met een totale vrijval ad €276.000. Van een tweetal reserves; bodemsanering (€200.000) en 20e penning (€225.000) kan een deel vrijvallen.	701 I

Totaal onttrekkingen	<u><u>1.056</u></u>
-----------------------------	---------------------

3.10.3 Risico's

Vennootschapsbelasting

Door de inwerkingtreding van de 'Wet modernisering Vennootschapsbelasting overheidsondernemingen' (VPB) zijn wij met ingang van boekjaar 2016 VPB-plichtig over (winstgevende) ondernemersactiviteiten. Doel van deze wet is het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. De gemeente is, met de invoering van voornoemde wet, dan ook VPB-plichtig.

In de afgelopen 2 jaar is intensief onderzoek gedaan naar de impact die de vernieuwde wetgeving omtrent de VPB-plicht heeft op onze gemeente. De uitkomsten van het onderzoek geven het beeld dat in de reguliere activiteiten, de ICT dienstverlening, de dienstverlening sociaal domein, grondexploitaties en parkeeractiviteiten sprake is van geen tot zeer geringe VPB-plicht.

Aangezien op basis van de huidige inzichten verwacht wordt dat er sprake is van geen tot zeer geringe VPB-plicht, is geen bedrag voor VPB-heffing begroot.

Doordat dit een nieuwe belasting voor de gemeenten is en jurisprudentie en controles nog ontbreken zal er echter gedurende langere tijd onzekerheid bestaan over de af te dragen VPB.

4 Paragraaf sociaal domein

Ten behoeve van de Berap 2017-II is een actuele prognose van de reserve sociaal domein gemaakt. Hierin zijn de resultaten uit de Berap 2017-II verwerkt.

	2017	2018
Stand reserve sociaal domein 1-1	11.489	4.962
Bij: storting uit "oude" reserve WMO (zie Berap-I 2015)	292	str.
Bij: storting uit "oude" reserve jeugd (zie Berap-I 2015)	56	str.
Bij: storting resultaat sociaal domein 2017 zoals nu begroot te storten in de reserve	1.101	str.
Bij: storting voordeel op indexatie	24	
Ontrekkingen uit de reserve (reeds eerder besloten)		
Taakstelling scootmobielen oplossen binnen sociaal domein	-340	str.
Bij: taakstellingen scootmobielen (taakmutatie sept.circ. 2015)	36	str.
Extra bijdrage EMCO oplossen binnen sociaal domein	-1.244	str.
Uitgroei loonkosten uit werkdeel	-250	str.
Ingroeipad objectieve verdeelmodellen/cumulatieregeling	-150	-170
Verhoging gebiedsbudgetten	-1.100	-600
Subsidie implementatie Jimmy's	-91	
Verlenging contract Zilveren Kruis Achmea	-151	
Diverse subsidies jeugd beleid	-17	
Subsidie Veilig Thuis Drenthe	-244	str.
Vervolgonderzoek Jeugdhulp inzake CJG/Sedna	-168	
Ontrekkingen uit de reserve (opl.richtingen uit de Berap 2016-II/Begroting 2017)		
Eigen Bijdrage WMO - financiële tegemoetkoming uit reserve soc. domein	-40	str.
Kwijtschelding dekken uit reserve sociaal domein	-200	-200
Voortzetting werkgeversarrangementen	-500	-500
Kosten toezicht en handhaving aan te merken als voor 50% ivm PGB.	-56	str.
Kosten auditing uit budgetten binnen sociaal domein.	-29	str.
Dekking formatie schuldienstverlening uit budget WMO (excl fac tarief)	-152	str.
Bestrijding jeugdwerkloosheid	-170	0
Aanpassing cumulatieregeling	-89	0
Ontrekkingen (actuele ontwikkelingen / Berap 2017-I / Kadernota 2018)		
Bijzondere bijstand	-550	-550
Af: waarvan kosten woninginrichting statushouders ten laste van res. statushouders	285	PM
Tekort op Maatwerkdienstverlening 18- (Jeugdhulp) bestaande uit:		
- Niet halen taakstelling / bezuiniging ad € 1.875.000	-1.875	-1.875
- Zorg en uitvoeringskosten (meer kosten dan rijksmiddelen)	-412	-125
Voordeel op maatwerkdienstverlening 18+ (Begeleiding)	1.364	str.
Nadeel op Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-400	str.
Resultaat op Geëscaleerde zorg 18+ (Beschermd wonen)	600	0
Jeugdhulp: toegang en regie	-535	-535
Extra kosten Sedna POD Ouderkracht	-603	-603
Voordeel op Maatschappelijke Opvang	500	0
	-1.361	
Tekort GGD - jeugdgezondheidszorg	-183	-204
Overheveling restant middelen jeugd beleid naar nieuwe reserve jeugd beleid	-89	
Mutaties aanvulling op Kadernota 2018 / meicirculaire 2017		
Integratie/decentralisatieuitkeringen - WMO hh	329	
Integratieuitkering sociaal domein	1.363	976
Start/werkkapitaal LWB	-350	
Af: waarvan aandelenkapitaal	200	
Aanloopkosten/transitiekosten LWB	-492	-246
Mutaties Berap 2017-II		
Nadeel op Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-200	
Nadeel op Maatwerkdienstverlening 18+ (Begeleiding)	-779	str.
Nadeel op Maatwerkdienstverlening 18- (Jeugdhulp)	-450	
Nadeel op Geëscaleerde zorg 18+ (Beschermd wonen)	-300	
Nadeel EMCO	-68	
Nadeel BUIG	-400	
Prognose stand reserve sociaal domein 31-12	4.962	330
(str. = structurele post / vanaf 2018 via begrotingsresultaat)		

Door de raad is besloten om bij de begroting en de jaarrekening inzicht te geven over de inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein. Daarmee kan de raad monitoren hoe de rijksmiddelen zich verhouden tot de uitgaven. Een door de raad gegeven beleidskader is dat het sociaal domein (op termijn) wordt uitgevoerd binnen de rijksmiddelen.

Voor het jaar 2017 is de prognose van de inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein als volgt:

x € 1.000	Ink.2017	Uitg. 2017	Saldo 2017
Jeugdhulp	27.658	31.843	-4.185
WMO-begeleiding	18.032	16.514	1.518
WMO-beschermd wonen	19.852	19.375	477
Participatie - WSW	27.056	29.250	-2.194
Participatie - Werkdeel	6.714	7.614	-900
Totaal 3 decentralisaties	99.312	104.596	-5.284
WMO-huishoudelijke hulp	10.674	11.439	-765
Vrouwen opvang	2.563	2.802	-239
Maatschappelijke opvang	3.263	3.152	111
Participatiewet - BUIG	51.383	53.743	-2.360
Totaal overige sociaal domein	67.883	71.136	-3.253
Totaal sociaal domein	167.195	175.732	-8.537

Vergelijking uitgaven met de rijksmiddelen

In 2017 is de prognose dat er ten opzichte van de rijksmiddelen een bedrag circa € 8,5 miljoen uit de algemene middelen aan het sociaal domein wordt toegevoegd. Hierbij is nog wel de opmerking te maken dat in de prognose uitgaven Jeugdhulp een bedrag van € 2,1 miljoen aan uitgaven met betrekking tot de oude taak Jeugd zit (het zogenaamde voorliggende veld). Dit is gebaseerd op het continueren van bestaand beleid van voor de decentralisaties. Tegenover deze uitgaven voor de oude taak Jeugd staan geen afzonderlijk benoemde Rijksmiddelen omdat deze sinds 2015 zijn geïntegreerd in het gemeentefonds.

In de begroting 2018 staat in hoofdstuk 5.3. (pagina 22) vermeld dat voor 2018 een bedrag van € 5,2 miljoen uit de algemene middelen aan het sociaal domein wordt bijgedragen en voor 2019 een bedrag van € 1,5 miljoen.

Vergelijking uitgaven met de begroting

In de Berap 2017-I hebben wij, net als in de voorliggende Berap 2017-II, gerapporteerd over de stand van de uitgaven in vergelijking met de primitieve begroting. In de Berap 2017-I is een nadeel gemeld van € 1.361.000. In de voorliggende Berap 2017-II is een nadeel gemeld van € 2.197.000. Deze resultaten worden in 2017 verrekend met de reserve sociaal domein. Zie daarvoor ook de gegeven specificatie van de reserve sociaal domein. Bij de mei-circulaire 2017 zijn de inkomsten uit rijksmiddelen voor 2017 in ons voordeel aangepast met € 3.250.000. Hiervan is een bedrag van € 1.692.000 toegevoegd aan de reserve sociaal domein.

5 Grote Projecten

In de Berap rapporteren wij over politiek relevante projecten met een krediet groter dan €1.000.000.

Projecten in het kader van het programma Emmen Vernieuwt kennen een eigen rapportagelijijn en zijn daarom niet meegenomen in deze Berap.

Middels de volgende aanduidingen is de voortgang van de projecten aangegeven:

Ligt op schema
Aandachtspunt
Directe bijsturing

1. Herinrichting kleine Woonwagencentra **Ligt op schema**

Dit betreft de kredieten woonwageningen kleine woonwagencentra en gebied kleine woonwagencentra. In 2013 heeft de Raad middelen beschikbaar gesteld om te komen tot herstructurering van het gebied van de kleine woonwagencentra en de bouw van nieuwe woonwageningen. Verwachting is dat de herinrichting van de kleine woonwagencentra in 2017 volledig afgerond kan worden. Het betreft de Gierzwaluw, Lijsterveld, Valtherlaan, Vleerackers en de afbouw van locatie Kerkhoflaan.

2. Betonputten t.b.v. sorteerstraten en containers **Ligt op schema**

De betonputten maken deel uit van het uitrollen van het project Afval Apart. Deze betonputten, waar de ondergrondse containers in geplaatst worden, zijn eigendom van de gemeente Emmen. Dit project wordt uitgevoerd door Area en de realisatie is inmiddels in gang gezet. Na realisatie van de betonputten vindt overdracht naar de gemeente Emmen plaats, hiervoor heeft de Raad dit krediet beschikbaar gesteld.

3. Bruisend Nieuw-Amsterdam (fase 1 en fase 2) **Ligt op schema**

Het openbaar gebied van de Vaart ZZ in het centrumgebied van Nieuw-Amsterdam is grondig aangepakt. Hierdoor is een aantrekkelijker centrum voor bezoekers en inwoners van Nieuw-Amsterdam ontstaan. Hierbij is ook de aandacht gericht op het leggen van de verbinding met de vaarrecreanten die gebruik maken van de Vaarverbinding Erica – Ter Apel. De plannen zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de Stichting Bruisend Nieuw-Amsterdam. Het civiel technische deel van de plannen is inmiddels afgerond en op enkele restpuntjes na gereed. In het voorjaar van 2018 wordt gezamenlijk met de bewoners en de winkeliers een feestelijke ingebruikname van het nieuwe centrum van Nieuw-Amsterdam georganiseerd.

4. Centrumvernieuwing Erica **Ligt op schema**

Op initiatief van de Dorpsraad Erica is in samenwerking met vertegenwoordigers van de gemeente een plan ontwikkeld voor de herinrichting van de Havenstraat te Erica (tussen de Verlengde Vaart Noordzijde en de Duikerstraat). Met dit plan wordt voorzien in een aantrekkelijker en verkeersveiligere centrumgebied. Het inrichtingsplan omvat onder meer een gedeeltelijke aanpassing van het wegtracé en een 30 km zone, een tweezijdig vrij liggend fietspad en aangepaste parkeermogelijkheden.. De aanbesteding heeft op 27 juli 2017 plaatsgevonden.. De planning is dat het werk voor mei 2018 wordt opgeleverd.

5. Centrumvernieuwing Schoonebeek **Ligt op schema**

Op initiatief van de Werkgroep Centrum Schoonebeek is in 2016 een plan (Ruimtelijk Functioneel Ontwerp) ontwikkeld voor de herinrichting van het centrumgebied van Schoonebeek. Met het plan wordt voorzien in een aantrekkelijk en vooral ook verkeersveiligere centrumgebied. De werkzaamheden zullen medio oktober van start gaan. Gecombineerd met de werkzaamheden wordt ook de riolering vervangen in delen van de Europaweg, Beatrixlaan, Pallert en Kosterijweg. Het totale plan omvat onder meer:

1. De herinrichting van de Europaweg met aansluitende voet- en fietspaden;
2. Een vergroening van de omgeving van het voormalige gemeentehuis, de kerk en aansluitende parkeerplaats;
3. De herinrichting van het Pallertplein als parkeer- en verblijfsruimte.

6. Project Klazienaveen, Herinrichting Brugstraat + vervanging riolering **Ligt op schema**

De Brugstraat maakt onderdeel uit van de belangrijkste fietsroute tussen Emmen en Klazienaveen/ Weiteveen. De inrichting van de Brugstraat komt niet meer overeen met deze functie. Dit komt

doordat de Brugstraat in het verleden ook een belangrijke verkeersader voor gemotoriseerd verkeer was. Een totale herinrichting van de Brugstraat was gewenst om de positie van de fietser te versterken en het gebruik van de Brugstraat voor doorgaand gemotoriseerd verkeer te ontmoedigen. Daarnaast was de riolering in de Brugstraat aan vervanging toe. Het werk is aanbesteed.. In december 2017 zal het werk worden opgeleverd.

7. Rioolreconstructie Wijkstraat Ligt op schema

Naar aanleiding van regelmatige overlast bij zware regenbuien in de directe omgeving van de Wijkstraat in Nieuw Amsterdam, is een plan uitgewerkt om de capaciteit van de riolering in de omgeving van de Wijkstraat te verbeteren en hiermee de wateroverlast op te lossen. De riolering in het plangebied wordt over een lengte van ca 1,5 km aangepakt. De bestaande riolering wordt vernieuwd en gelijktijdig wordt ook een nieuw regenwaterriool gelegd. Daarnaast wordt het openbaar gebied opnieuw ingericht en voorzien van nieuwe materialen.. Het project is vlak voor de kerst van 2017 gereed en lijkt binnen de geraamde kosten gerealiseerd te worden.

Na afronding van het project Wijkstraat wordt ook de riolering en de omgeving van de Jagerslaan in Nieuw Amsterdam aangepakt. Hier speelt dezelfde problematiek als aan de Wijkstraat. De planvoorbereiding is gestart en in februari worden de plannen gepresenteerd aan de bewoners. De bedoeling is om in de tweede helft van 2018 te starten met de uitvoering.

8. Wateroverlast omgeving Elkingslag Ligt op schema

De omgeving van de Elkingslag is een laag gelegen deel in de woonwijk Angelslo. Bij zwaardere regenbuien komt het nog al eens voor dat er water op straat komt en de garageboxen binnen dringt. Incidenteel is er sprake van dat water de woningen binnenkomt. Dit geeft veel onrust en overlast in de buurt. In de afgelopen periode heeft de gemeente al maatregelen genomen om de overlast te beperken. Hiermee is de situatie enigszins verbeterd, maar aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk. De mogelijkheid wordt onderzocht om in een nabij aanwezige groenstrook ruimte voor overtollig regenwater te creëren. Begin december 2016 hebben we de plannen gepresenteerd voor een mogelijke oplossing tegen de wateroverlast. Naar aanleiding van wat weerstand zijn de plannen aangepast en opnieuw gepresenteerd. Er is nu meer draagvlak. De bedoeling is om in maart 2018 te starten met de realisatie.

9. Project Afvoerbuis Oranjekanaal Ligt op schema

De omgeving van de wijk Emmermeer kampt bij hevige kortdurende neerslag (de "zomerse piekbui") met aanzienlijke wateroverlast. Het gemengde rioolwater kwam in enkele gevallen bij sommige woningen tot 40 cm in de woningen te staan en een groot gebied stond dan onder water. Om dit structureel op te lossen, is onder andere gekozen voor het aanleggen van een afvoerbuis van Emmen-Centrum naar het Oranjekanaal. Het in het oog springende werk is gereed en is op 22 juni 2017 feestelijk opgeleverd.

10. GRP2014 Emmalaan/Prinsenlaan/Angesloerdijk/Julianalaan/Beatrixstraat/Kerkhof- laan Aandachtspunt

Dit project is opgesplitst in een deel Emmalaan-Prinsenlaan en een deel Angelsloërdijk-Kerkhoflaan. Het werk voor het deel Emmalaan-Prinsenlaan is inmiddels aanbesteed. De uitvoering start dit najaar. Voor het deel Angelsloërdijk-Kerkhoflaan moet nog bepaald worden wat de gewenste functie van de Kerkhoflaan in relatie tot het Mensenpark moet worden. Om deze reden staat dit deel van het project op "hold". Afhankelijk van de gekozen oplossing missen er voor dit deel ook nog de benodigde financiële middelen.

11. GRP2015 Relinen Hoofdtransportriool Ligt op schema

Dit project bestaat uit het relinen van het hoofdtransportriool in 3 delen (delen A, B en C). De delen A en B bevinden zich in de voorbereidingsfase. De voorbereiding vindt plaats door een gespecialiseerd ingenieursbureau. Het werk voor Deel C is recent aanbesteed. De verwachte start uitvoering van deel C is eind 2017 / begin 2018.

12. Nieuwbouw zwembad Emmen Aandachtspunt

De gunningsprocedure is afgerond en de opdracht is gegund. Echter één van de afgewezen Partijen heeft de gemeente gedagvaard, omdat zij de gunningssystematiek niet goed vond. Zij waren van mening dat de gemeente de beoordeling procedureel niet juist heeft uitgevoerd. De rechter heeft uiteindelijk besloten de gemeente Emmen in het gelijk te stellen. Dit heeft echter geleid tot 4 maanden vertraging in de procedure rondom het nieuw te bouwen zwembad. Wij gaan er vanuit dat het zwembad begin 2019 opgeleverd wordt.

13. Delftlanden I **Aandachtspunt**

Het project Delftlanden I is het resterende deel van de in drie fasen geplande woonwijk Delftlanden, met oorspronkelijk ruim 1600 woningen, inclusief circa 100 appartementen, een wijkcentrum en voorzieningen. Door veranderende marktomstandigheden is de realisatie echter nooit goed van de grond gekomen. Eind 2011 heeft de raad besloten om een aantal delen niet verder in ontwikkeling te brengen en zijn deze gronden afgewaardeerd. De samenwerkingsovereenkomst met de grootste ontwikkelaar in het gebied is in 2016 beëindigd. De rechtbank heeft inmiddels ook het faillissement over deze ontwikkelaar uitgesproken. Afwikkeling hiervan zal nog de nodige tijd vergen.

Het is duidelijk dat deze wijk niet meer gerealiseerd zal worden zoals oorspronkelijk was bedacht. Mede door de ladder van duurzame verstedelijking moet de gemeente Emmen haar totale woningbouw-capaciteit tegen het licht houden. In dat kader is in 2016 een ontwerp-structuurvisie voor 'ter inzagelegging' aangeboden aan het college, en begin dit jaar 2017 vastgesteld (Raadsbesluit 30 maart 2017). Hierin is een stedenbouwkundige afronding van de wijk verbeeld met een kwalitatief hoogwaardig woonmilieu maar met minder woningbouwaantallen. De financiële consequenties van deze 'deprogrammering' zijn meegenomen in de vastgestelde jaarrekening 2016.

Door vertraagde uitgifte van kavels en de bouw van woningen had de wijk de Delftlanden (nog) niet de gewenste kwaliteit. In 2017 zijn delen van de wijk verder woonrijp gemaakt. Er wordt meer verlichting geplaatst, extra fietspaden ontsloten en meer bomen en andere groenvoorzieningen toegevoegd. Hierdoor is de leefbaarheid verbeterd.

Vanuit de markt is er weer vernieuwde belangstelling voor de Delftlanden. Vanaf eind 2016 hebben zich meer ontwikkelaars bij de gemeente gemeld met bouwinitiatieven, welke uiteenlopen van traditionele bouw (tweekappers), energieneutraal (passief wonen) tot het bouwen van geschakelde woningen voor de beleggers-huurmarkt. Mede hierdoor ziet de toekomst van Delftlanden er rooskleurig uit. De afwikkeling van het faillissement van de vorige ontwikkelaar blijft voorlopig echter nog een stagnerend effect houden op de ontwikkeling.

14. Emmerhout, Kindcentrum **Ligt op schema**

In juni 2016 is door de raad definitief het besluit genomen om Kindcentrum Emmerhout te bouwen. Daarnaast is geld beschikbaar gesteld voor de aanpassing van het openbaar gebied en de wegenstructuur rondom het gebouw om de verkeersveiligheid te optimaliseren. De uitgangspunten voor het inrichtingsplan zijn samen met inwoners van de wijk, de erkende overlegpartner en de gebruikers van het gebouw geformuleerd. De ruimtelijke procedure is afgerond zonder zienswijzen en bezwaren.

De bouw is gestart in oktober 2016 en heeft geduurd tot de oplevering in juni 2017. Ook het openbaar gebied is inmiddels zo goed als opgeleverd. Onderzocht wordt om het gebouw nog energiezuiniger te maken en hierbij ook de omgeving te betrekken. Inmiddels is in Emmerhout ook een ander project, het project Emmerhout Duurzaam, opgestart. Er wordt onderzocht op welke manier het Kindcentrum daar zijn bijdrage aan kan leveren.

Op het moment dat de school uitgaat wordt nog veel overlast ervaren. Rondom de school is het dan een periode erg druk. Momenteel wordt onderzocht of en welke aanvullende maatregelen genomen zouden kunnen worden. Dit gebeurt in overleg met de scholen en andere partijen in het gebouw.

15. Winkelcentrum Rietlanden **Ligt op schema**

Het project Winkelcentrum Rietlanden kent een lange aanloop, mede doordat in de oorspronkelijke planvorming ook woningbouw onderdeel van het programma was. Het uiteindelijke project Winkelcentrum Rietlanden bevat alleen een plan voor de uitbreiding van de supermarkten Jumbo en de Lidl met een totaal van ca. 1600 m² winkeluitbreiding. Hierdoor was tevens aanpassing nodig van het openbaar gebied en met name de parkeervoorziening. Daarnaast betreft het plan een verdere verbetering en opwaardering van het openbaar gebied rondom het winkelcentrum.

Het winkelpand van supermarkt Lidl is op 21 juni 2017 geopend. De grondtransactie is afgerond en is verder bouwrijp gemaakt in overleg met Lidl. Voor het winkelpand van de Jumbo is gestart met verbouw van de winkel. Volgens huidige planning zal deze medio maart 2018 gereed zijn. Na oplevering van de nieuwe winkel zal direct gestart worden met het woonrijp maken van het gehele openbare gebied, welke een verwachte doorlooptijd heeft van ca. 3 maanden.

16. Rundedal **Aandachtspunt**

Op 20 december 2012 is door de raad een nieuwe ontwikkelvisie voor het Rundedal vastgesteld, waarbij het gebied Rundedal grofweg een indeling in drie delen kent met de functies agrarisch, energie gerelateerd en grootschalige bedrijvigheid. Met Solar EnergyWorks is inmiddels een

overeenkomst gesloten voor de realisatie van zonnepanelen. SolarE Works realiseert op dit ogenblik het zonnepark van 19 hectare nu de SDE subsidie is afgegeven.

Wenselijk is om voor het gehele Rundedal de bestemming te wijzigen, zodat ook voor het overige deel alert gereageerd kan worden op wensen vanuit de markt. Er is een start gemaakt om de herziening van het bestemmingsplan mogelijk te maken. Aandachtspunt is de ladder van duurzame verstedelijking en de provinciale afstemming inzake bedrijventerreinen in Drenthe. Gesprek met de provincie Drenthe heeft inmiddels plaatsgevonden. De provincie Drenthe wil echter pas meewerken aan het omzetten naar bestemming bedrijventerrein indien regionaal is afgestemd over vraag en aanbod naar bedrijventerreinen. Op dit ogenblik is er in de ogen van de provincie een (kwantitatief) overaanbod in de regio Emmen-Coevorden-Hoogeveen. Binnen de nieuw op te stellen Provinciale Omgevingsvisie proberen we het Rundedal aangemerkt te krijgen als (deels) bedrijventerrein.

17. Exploitatieplan De Tweeling Nieuw-Amsterdam/ Veenoord Ligt op schema

Voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein "Nieuw Amsterdam/Veenoord" is het bestemmingsplan "Nieuw-Amsterdam/Veenoord, Bedrijventerrein De Tweeling" en het bijbehorende exploitatieplan vastgesteld. Dit exploitatieplan moet op basis van de wettelijke regeling ten minste één keer per jaar worden herzien en is nu toe aan zijn vijfde jaarlijkse herziening (juni 2017). Deze vaststelling is erop gericht om bij ontwikkeling de exploitatiebijdrage te kunnen innen. De jaarlijkse herzieningsplicht geldt totdat alle werken, werkzaamheden en bouwwerken die voorzien zijn in het exploitatieplan zijn gerealiseerd.

Voor het tekort op de gemeentelijke grondexploitatie is inmiddels een voorziening van € 6,9 miljoen getroffen.

Er verschillende scenario's uitgewerkt voor wat betreft de te ontwikkelen gedeelten van het plangebied. Deze zijn meegenomen bij de voorbereiding van de Herziening Exploitatieplan 2017. Een inventarisatie is opgesteld om het bestemmingsplan meer op de markt af te stemmen. In september 2017 heeft het college besloten tot een koerswijziging voor het bedrijventerrein de Tweeling. Dit met het doel om het bestemmingsplan voor de Tweeling te herzien en daarmee de bestemming te flexibiliseren en te globaliseren en het mogelijk maken van zonneakkers.

18. Herprogrammeren Woningbouw Ligt op schema

In 2017 is gewerkt aan de totstandkoming van de Woonvisie 2018-2023; snoeien doet bloeien. In die visie zijn de eerste randvoorwaarden opgenomen hoe de gemeente in de toekomst wil meewerken aan woningbouw initiatieven. In de nieuwe Woonvisie is aangekondigd dat nadien een Structuurvisie Herprogrammeren zou volgen. In deze visie wordt verder uitgewerkt hoe de gemeente denkt de plancapaciteit woningbouw terug te brengen. De structuurvisie Herprogrammeren plancapaciteit woningbouw is nu in voorbereiding en zal naar verwachting begin volgend jaar in procedure gebracht kunnen worden richting het be-stuur.

19. Rondom de bibliotheek Ligt op schema

De ontwikkelaar heeft het bouwplan voor de toren achter de bibliotheek begin 2016 aangepast aan de laatste wensen. Een inrichtingsplan voor het gebied rondom de toren was reeds gemaakt, inclusief parkeerplaatsen en fietspaden/voetpaden. De ontwikkelaar heeft in het tweede kwartaal van 2016 het bestemmingsplan voor de toren ingediend. Op 31 maart 2016 heeft een inloopbijeenkomst plaatsgevonden waarbij de omwonenden geïnformeerd zijn over de plannen. De zienswijzetermin bestemmingsplan is afgerond. Er zijn zes zienswijzen ontvangen. Enkele belanghebbenden hebben ook beroep bij de Raad van State aangetekend. Deze zijn later weer ingetrokken. Op 31 maart 2017 is het bestemmingsplan vastgesteld door de Raad. Het is nog niet helemaal duidelijk wanneer de start van de bouw van de woontoren zal plaatsvinden.

20. Gebiedsontwikkeling (centrum) Emmer-Compascuum Aandachtspunt

Eind 2015 is besloten om een aantal lopende initiatieven in het centrumgebied in Emmer-Compascuum samen te voegen onder de naam gebiedsontwikkeling centrumgebied Emmer-Compascuum. Dit is gedaan om de samenhang tussen de verschillende ontwikkelingen te bewaken. In deze ontwikkeling onderscheiden we de na volgende deelprojecten.

Bouw brede school/sporthal

Uw raad heeft besloten tot de bouw van een nieuwe sporthal in Emmer-Compascuum, deze te realiseren op de huidige locatie, tenzij een andere locatie beter past voor gebruik van de sporthal door het onderwijs, rekening houdend met nieuwbouw van scholen. Daarop is een haalbaarheidsonderzoek gestart naar de realisatie van de sporthal in combinatie met de nieuwbouw van de Brede School op de locatie achter het nieuw gebouwde Multifunctioneel Centrum de Deelee.

De Brede School kan in principe gebouwd worden. De bestemmingsplanprocedure is afgerond. De grond is beschikbaar en het bouwbudget is beschikbaar gesteld. Er is nog een traject gaande met de

medezeggenschapsraden van de openbare basisscholen over gezamenlijke huisvesting/ fusie in de nieuw te bouwen Brede School. Als dit afgerond is kan het aanbestedingstraject worden opgestart voor het definitieve ruimteprogramma en voorbereiding van het ontwerptraject.

Voor de realisatie van de sporthal gaat de voorkeur uit naar het centrumgebied. De sporthal wordt namelijk vooral door de scholen gebruikt. De afstand zou zo klein mogelijk moeten blijven naar de scholen en op deze manier draagt een gemeentelijke investering op die positie ook bij aan de kwaliteit van het centrumgebied. Er zijn momenteel twee locaties benoemd om verder uit te werken te weten de huidige locatie van de sporthal en locatie Abeln/kerk.

Herontwikkeling Aldi locatie

Aldi Vastgoed BV gaat de huidige supermarkt in Emmer-Compasuum ombouwen naar een nieuwe grotere supermarkt. Hiervoor is een WABO-procedure opgestart. Bodemverontreiniging is aanwezig waardoor sanering benodigd is. Daarnaast is er beroep aangetekend door één betrokkene, maar de verwachting is dat er onderling een oplossing komt. Tijdelijke huisvesting van de Aldi is geregeld.

Bouw medisch centrum Emmer-Compasuum

Het Rabobankgebouw is aangekocht door de eigenaren van het medisch centrum (tijdelijke vestiging op locatie Koppelwijk/Maatschappijweg). Er is overeenstemming over het ontwerp. Momenteel worden de contracten met beoogde huurders opgesteld.

Herontwikkeling locatie Abeln/kerk

'Over Projectontwikkeling' probeert al jaren een ontwikkelingen te starten op de locatie Abeln/Kerk. Gestreefd wordt naar een ontwikkeling van een supermarkt (eventueel) op termijn in combinatie met woningbouw. Het blijkt lastig om een supermarkt naar dit gebied toe te krijgen.

Villa Vita

Dit betreft een zorginitiatief (zorgappartementen, B&B en kinderboerderij met theehuis) waarvoor de gemeente een kavel aan de Runde verkoopt. De ruimtelijke procedure loopt en de plannen zijn aan de gemeenschap gepresenteerd.

Herinrichting openbaar gebied centrum

In het centrumgebied liggen een aantal stukken openbaar gebied die niet onder één van de ontwikkelingen vallen. Deze worden nu op verzoek van Wethouder van der Weide in kaart gebracht, t.b.v. een complete herinrichting van het openbaar gebied.

Bijlage 1 Budgettair neutrale posten

Bedragen x € 1.000

Programma	Lasten/ baten	Afwijking		Omschrijving
5	lasten	13	S	Collegebesluit: de vrijvallende kapitaallasten a.g.v. de verkoop van de voormalige Halmaschool worden toegevoegd aan het volume onderwijshuisvesting.
4	lasten	13-	S	
7	baten	54-	S	De baten Precario van € 54.000 worden overgeheveld van programma 7 naar programma 10.
10	baten	54	S	
9	lasten	50-	S	Het budget voor Emmense toegankelijkheid van € 50.000 wordt overgeheveld van programma 9 naar programma 7.
7	lasten	50	S	
9	lasten	100	S	Op het taakveld Wijkteams waren kosten begroot voor drangtrajecten en de academische functie (€100.000), dit wordt echter geboekt op het taakveld Maatwerkdienstverlening 18-.
9	lasten	100-	S	
10	lasten	100-	S	De taakstelling Emmen Revisited wordt overgeheveld van programma 10 naar programma 1.
1	lasten	100	S	
10	lasten	1.081-	I	De taakstelling inbesteding EMCO wordt overgeheveld van programma 10 naar programma 9.
9	lasten	1.081	I	

Bijlage 2 Onderuitputting kapitaallasten en volumes

Onderuitputting kapitaallasten exploitatie

Programma	Taakveld	Vrijval afschrijvings- lasten	Vrijval rentelasten
1	Burgerzaken	63.500	3.500
1	Onderhouden relaties met derden	26.000	2.000
2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	10.000	
4	Onderwijshuisvesting	78.000	224.000
5	Beheer overige gebouwen en grond	-262.000	6.000
5	Ruimtelijke ordening		17.000
5	Grondexploitatie		-311.000
7	Verkeer en vervoer	59.000	
7	Openbaar vervoer	17.000	1.000
7	Parkeren	-82.000	7.000
7	Verkeer en vervoer	415.000	175.000
7	Openbaar groen en (oplucht) recreatie	62.500	4.500
8	Sportaccommodaties	182.500	137.500
9	Samenkracht en burgerparticipatie	-9.000	
10	Treasury		74.000
10	Overhead	144.500	28.000
Totaal onderuitputting kapitaallasten exploitatie		705.000	368.500

Onderuitputting kapitaallasten in gesloten circuits

Programma	Taakveld	Vrijval afschrijvings- lasten	Vrijval rentelasten
5	Afval	3.000	9.000
5	Riolering	550.000	150.000
5	Wonen en bouwen (woonwagens, woonschepen)	87.000	5.000
10	Bedrijfsvoering (ICT dienstverlening Coevorden en Borger-O	86.000	10.000
Totaal onderuitputting kapitaallasten in gesloten circuits		726.000	174.000

Onderuitputting volumes

Programma	Taakveld	Vrijval
7	Verkeer en vervoer	222.684
8	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	80.000
Totaal onderuitputting volumes		302.684

Op basis van bovenstaand overzicht is het de verwachting dat de stelposten vrijval kapitaallasten (€ 1.255.800) en vrijval volumes (€ 326.000) worden gerealiseerd.

Bijlage 3 Begrotingswijzigingen n.a.v. collegebesluit

Programma	B&W- besluit	Bedrag	Dekking Progr.	Bedrag	Dekking
Programma 2 Economie en werkgelegenheid					
Subsidieverlening aan Patio Plants V.O.F.	17.0484	112.000	2	112.000	Reserve SRLE
Wijkaanpak Emmerhout Energieneutraal	17.0516	95.000	2	95.000	Reserve SIOF
Afrekening subsidie Menicon (BW13.0431)	17.0179	200.000	2	100.000	Bijdrage provincie Drenthe
			2	70.000	Reserve SIOF
			2	30.000	Reserve maatregelen kredietcrisis
Totaal		407.000		407.000	
Programma 4 Onderwijs en jeugd					
Subsidieverzoek Catch	17.0293	3.750	4	3.750	Reserve sociaal domein
Subsidie St. kinderkamp ZO-Drenthe	17.0439	2.000	4	2.000	Reserve sociaal domein
Bijdrage JongerenAdviesRaad Emmen 2017	17.0688	6.500	4	6.500	Reserve sociaal domein
Totaal		12.250		12.250	
Programma 5 Bouwen Wonen en Milieu					
Afzien van verbouw pand "De Vijverkroost". Reeds gemaakte voorbereidingskosten	17.0502	23.143	5	23.143	Reserve asielzoekers / statushouders
Bijdrage aan 6 projecten in het kader van Bouwen, Duurzaamheid, Jeugdwerkloosheid	17.0445	345.000	5	345.000	Reserve Bouwen, duurzaamheid en Jeugdwerkloosheid
Exploitatieovereenkomst Zuiderkerk fase II	17.0753	185.750	5	185.750	Reserve Bouwen, duurzaamheid en Jeugdwerkloosheid
Totaal		553.893		553.893	
Programma 6 Inkomensondersteuning					
Invulling kindpakket 2017	17.0603	656.900	10	656.900	Algemene uitkering
Totaal		656.900		656.900	
Programma 8 Sport en cultuur					
1/3 regeling Wielersportvereniging Emmen	17.0334	151	8	151	Uitvoering sportbeleid
1/3 regelling SVV'04	17.0537	917	8	917	Uitvoering sportbeleid
1/3 regeling Golfpark Sandur	17.0575	917	8	917	Uitvoering sportbeleid
1/3 regeling zwembad Emmer-Compascuum	17.0736	917	8	917	Uitvoering sportbeleid
1/3 regeling vv Zandpol	17.0735	917	8	917	Uitvoering sportbeleid
1/3 regeling Stichting Topturnen Emmen	17.0861	917	8	917	Uitvoering sportbeleid
Subsidieverzoek jeugdparlement 2017	17.0535	3.454	8	3.454	Reserve sociaal domein
Totaal		8.190		8.190	

Programma 9 Sociaal domein					
Subsidie Op't Stee in kader van Bed-Bad_Brood regeling	17.0396	45.000	9	45.000	Reserve asielzoekers / statushouders
Subsidie Op't Stee in kader van Bed-Bad_Brood regeling	17.0625	45.000	9	45.000	Reserve asielzoekers / statushouders
Subsidie Op't Stee in kader van Bed-Bad_Brood regeling	17.0959	50.000	9	50.000	Reserve asielzoekers / statushouders
Begroting werkbedrijf 2017	17.0376	587.662	9	587.662	Reserve Arbeidsmarktregio Drenthe
Vouchers vitaal platteland	17.0024	600.000	9	300.000	Reserve Arbeidsmarktregio Drenthe
			9	300.000	Subsidie provincie Drenthe
Verkoop Barnar 5 te Emmen. Afboeken boekwaarde, verwijderen asbest en oplossen cv-problemen	17.0522	260.456	9	133.000	Opbrengst verkoop
			10	50.000	Onvoorzien incidenteel
			9	77.456	Reserve boekwaarde
Terug te vorderen subsidie inzetten voor projecten Emmen Gezond (GIDS)	17.0691	46.484	9	46.484	Subsidievaststelling Energiek in Drenthe
Matchingsapp Arbeidsmarktregio Drenthe	17.0630	100.000	9	100.000	Reserve Arbeidsmarktregio Drenthe
Totaal		1.734.602		1.734.602	
RECAP					
Totaal budgetwijzigingen		3.372.835			
Totaal dekking		3.372.835			